

Het afslaan van den stormaanval door de verdedigende Artillerie in den vestingoorlog,

DOOR

L. HANAU,

Kapitein der Vestingartillerie.

(Vervolg en slot van blz. 335.)

C. DE FLANKBATTERIJEN.

I. *Algemeen.*

De batterijen, die bestemd zijn om, opgesteld in eerste linie, de tegen de linie stormende troepen in de flank te beschieten, worden *flankbatterijen* genoemd; zij moeten liefst bewapend zijn met licht snelvuurgeschut, want zij moeten dikwijls in korten tijd groote vuuruitwerking hebben, dus bestaat de bewapening, zoo mogelijk, uit 10 cM. snelvuur op kazemataffuit of 7 cM. snelvuur-kazemat.

De *flankbatterijen* worden opgesteld in eerste linie, hetzij in de forten of in de tusschenlinie; liefst in de forten, omdat ze daar meer stormvrij en goed gedekt door de hooge gebouwen op de zijfronten, of in de traditoren van het keelfront kunnen worden geplaatst; zij kunnen dus het nevenliggend fort en de tusschenlinie flankeren. Aangezien het vuur, waarmede zij de aanvalstroepen bestoken, flankeerend werkt, wordt dit, in tegenstelling met het frontaal vuur der stormbatterijen, ook wel tot de hulpvuren gerekend.

De *schootsvelden der flankbatterijen* worden meestal zoodanig genomen, dat het vuur eerst op 1500 M. vóór de hoofdverdedigingslijn kan geopend worden; zij kunnen dan nog vuur brengen in en achter genoemde lijn op een vijand, die mocht zijn doorgedrongen.

Daar de flankbatterijen door hare ligging zeer krachtig en dikwijls met veel succes kunnen medewerken om den stormaanval af te slaan, is het voor deze batterijen ook van het grootste belang, hare standplaats niet door ontijdige vuuropening te verraden.

Men vergete niet de groote dieptewerking van het granaatkartetschot van den vlakbaanvuurmond, die bij eene batterij van 4 vuurmonden 400 M. bedraagt, en ook niet de omstandigheid, dat een aanvaller, die in groote frontbreedte en in meerdere liniën achter elkaar tegen het nevenfort of de tusschenlinie oprukt, een gunstig, diep en breed doel voor de flankerende batterij oplevert.

Hieruit moet wel volgen, dat de flankbatterijen eene groote uitwerking kunnen hebben, dat zij eene belangrijke rol kunnen vervullen bij de nabijverdediging, en dat zij dus zoo lang mogelijk voor vernietiging

door het vijandelijk vuur moeten worden gevrijwaard. Door de zeer goed gedekte ligging der flankbatterijen behoeven zij niet in die mate, als is omschreven bij de stormbatterijen, te schromen haar vuur te openen, terwijl zij daarentegen, juist door hare ligging, en om de veiligheid der nevenwerken niet in gevaar te brengen, dikwijls niet tot in de laatste oogenblikken van den aanval de aanvalstroepen zullen kunnen beschieten en, vooral 's nachts de versperring niet onder vuur zullen kunnen nemen.

De flankbatterijen openen dus haar vuur op aanvallende troepen van eene zoodanige sterkte, dat de veiligheid der stelling bedreigd wordt, meestal eerst beneden 1500 M. van de linie, zoodat dan niet alleen de afdelingen beschoten worden, die den stormaanval uitvoeren, maar ook die hem voorbereiden.

Het is van het grootste belang de *flankbatterijen zoo lang mogelijk te laten doorvuren*, vooral overdag; toch neemt men gewoonlijk aan, dat zonder nadere order niet mag gevuurd worden binnen een hoek van $100 \frac{0}{100}$ met het buitentalud van het te flankeren werk. Of de veiligheid van de linie door aanvalstroepen bedreigd wordt, kan worden bepaald in verband met de sterkte der troepen en met den afstand, waarop zij zich van de linie bevinden; het zal dus gewenscht zijn hieromtrent in de instructie eenige gegevens te stellen, opdat de batterijcommandant, zoo noodig op eigen initiatief, kan handelen. Maar juist, omdat de flankbatterijen meestal in de permanente werken opgesteld zijn, zal men dikwijls in de gelegenheid zijn den batterijcommandant te adviseeren of orders te geven, en zal het vuuropenen op eigen initiatief in deze batterijen niet zoozeer op den voorgrond behoeven te treden. Het vuur overdag en 's nachts zal wel in hoofdzaak het zelfde zijn.

II. Overdag.

Overdag zal de batterijcommandant op bevel van den fort- of vakcommandant, op verzoek van den commandant van het nevenfort, of op eigen initiatief, *volgens de instructie*, het vuur openen op aanvalstroepen, die, zichtbaar in het schootsveld, de veiligheid der linie bedreigen, beneden 1500 M. Hij zal wel meestal van te voren door den fort- of vakcommandant gewaarschuwd zijn, zich tot het afslaan van den aanval gereed te houden, en kan zich, zoo noodig, om advies tot deze autoriteiten wenden; in een fort zijnde, is dit al zeer gemakkelijk. Het verzoek tot vuuropening door den commandant van het nevenfort, zal langs optischen of langs telegrafischen weg over den eigen fortcommandant tot hem komen; bedoeld *dagsein* is in de instructie aangegeven, door b.v. te vermelden: »Toont het fort Oranje overdag, na als attentiesein een vuurpeil met slagwerk te hebben gegeven, *één korf* geheschen aan een paal, dan beteekent dit: »gevaar dreigt langs het hoofdaccess«, en geeft de batterij 4 schoten snelvuur op punt *b*, met de gegevens voor stormvuur«.

Mocht de vakcommandant het recht tot het verzoeken van het hulpvuur uit de flankbatterijen voor een deel overdragen aan eenige

ondercommandanten der bewakingstroepen in eerste linie, dan moeten de seinen daartoe, voor dag en nacht, zoowel als de plaats, waar de seinen gegeven zullen worden, en de punten in het terrein, waarop dan vuur moet gebracht worden, in de instructie genoemd worden. In het normale geval overdag, dat de aanvalstroepen uit de batterij kunnen gezien worden, wordt direct gericht; zoo zij onzichtbaar zijn, wordt het vuur indirect afgegeven.

De *keuze der onder vuur te nemen doelen* geschiedt geheel als bij de stormbatterijen; de batterijcommandant moet evenwel vooral zijn vuur brengen op de *narukkende reserves*, daar hierdoor het blijven standhouden der stormtroepen in de linie of in het fort wordt bemoeilijkt, ja soms onmogelijk gemaakt.

Moet de batterijcommandant overdag zijn flankementsvuur op stormende troepen richten, dan zal hij het *vuur openen*, indien de troepen zijn gekomen op een bepaald punt van het nevenacces, waar wellicht vooraf eenig *merkteeken* is geplaatst; *hij schiet volgens de regels voor het vuur tegen doelen, die zich in schuine richting ten opzichte van de batterij bewegen*, doch dikwijls zal het voorkomen, dat hij de nog eenvoudiger regels kan toepassen voor het schieten op doelen, die zich nagenoeg loodrecht op de schootsrichting verplaatsen.

Het *projectiel* voor het vuur is de granaatkartets, tegen dichte massa's ook de granaat.

Ofschoon het vuur nu geopend wordt op doelen, die op niet meer dan 500 à 1000 M. van de linie gekomen zijn, wordt toch door de flankerende richting van het vuur, de afstand tot de batterij wel grooter, soms wel 3000 M., en deze omstandigheid maakt de *wijze van inschieten* moeilijk, hoe eenvoudig het verloop van het uitwerkingsvuur ook mag zijn.

In het algemeen heeft het inschieten liefst met het zelfde projectiel plaats als het uitwerkingsvuur; heeft dus de granaatkartets eene tijdschokbuis, dan schiet men grens met schokstelling. Is dit projectiel van eene tijdbuis voorzien, dan schiet men beneden 1500 M. grens met granaatkartets met normale springhoogte, omdat deze dan zoo gering is, dat het + of — vallen der schoten wel waargenomen kan worden. Boven 1500 M. kan men nu grensschieten met granaten of met granaatkartetsen met laag springpunt; eerstgenoemde methode is het gemakkelijkst, doch kan niet worden toegepast in geïsondeerd terrein, laatstgenoemde methode levert dikwijls teleurstelling, doch valt mede, als de sasringen volkomen normaal branden of de correctie voor het te kort of te lang branden uit vorige vuren is opgeteekend; zij is de aangewezen methode in geïsondeerd terrein, daar men dan de aanslagen der kogels op het water kan zien.

Het vuur wordt zóó lang voortgezet, als de *veiligheid van het nevenwerk* of de tusschenlinie dit toe laat; de gegevens voor deze veiligheid moeten in de instructie omschreven zijn.

Wat de *voorbereiding van het flankementsvuur* betreft, geldt het volgende. De batterijcommandant weet, waar de lijn van 1500 of

1000 M. door het terrein gaat, en waar over het nevenacces; de granaatkartetsen worden vooraf getempeerd voor de afstanden tot de punten voor het stormvuur, tevens flankementsvuur; die, welke niet vooraf getempeerd zijn, worden gesteld op 12—3 of op 15,5. De vooraf getempeerde projectielen worden op het peervormig gedeelte met krijt gemerkt, b.v. ^b 12—1, en soortgewijze in de nis bijeengezet.

De stukken worden overdag tot direct vuren gereed gehouden, en gericht opgesteld voor het flankementsvuur op het neven- of hoofdacces, de rooilijnen voor de indirecte vuren zijn op de bedding aangebracht en duidelijk gemerkt, de veiligheid voor het nevenwerk is op de bedding aangegeven, de bedieningen zijn in de wijkplaatsen, de uitkijkpost is bezet, het voorterrein wordt scherp verkend en op de seinen acht gegeven. In de batterij wordt alles zoodanig ingericht en gereed gezet, zoo noodig volgens de instructie, dat elk oogenblik tot een vuur in zeer snel tempo op bewegende doelen kan worden overgegaan.

Moet de *vuuropening* geschieden op in de batterij zichtbare doelen, dan komen de bedieningen bij de stukken, de batterijcommandant laat laden met het inschietprojectiel, opent het vuur, als het doel is genaderd op den afstand van het gebezigde merkteeken, en schiet vlug de grenzen. Na, zoo noodig, de springhoogte te hebben geregeld, laat hij zoo spoedig mogelijk doorlopend laden en het doel volgen. Tegen de zich blootgevende afdeelingen geeft hij met de — grens van 100 of 200 M. een krachtig vuur, soms snelvuur af; tegen plotseling in één sprong voorwaarts gaande troepen worden de geladen stukken snel afgevuurd, en tegen de zich dekkende of tijdelijk onzichtbare troepen geeft hij een kalm, afwachtend vuur af.

Onder het vuur blijft de vuurleider de baan goed controleeren; hij neemt, naast de bewegingen van de aanvalstroepen, de uitwerking van zijn vuur waar, het inslaan van kogels, het + of — vallen der schoten en de springhoogte daarvan, benevens in algemeenen zin de zijdelingsche afwijkingen, met het oog op het vuurverdeelen en de breedte van het doel. *Ook bij dit vuur geldt, dat de vuurleider liefst de methode van laden en van vuren uit handen geeft, om zich geheel te kunnen wijden aan het waarnemen van de aanvalstroepen en van zijn vuur:* Verder let hij op de veiligheid van het nevenwerk, staakt zoo noodig hierom het vuur, en richt zoo mogelijk het vuur tegen de narukkende reserve.

Is de batterijcommandant eenmaal op het naar de linie oprukkende doel ingeschoten, dan zal door het weinig veranderen van den afstand, gedurende het verder verloop van het vuur meestal wel weinig verandering in tempering en afstand noodig zijn, en slechts eene enkele maal parallelle correctie voor 100 M. voldoende wezen, om de kogelbundel goed in het doel te brengen.

De stukken moeten vlot bediend worden, ofschoon de aanval dikwijls een traag verloop hebben zal, moet de batterijcommandant er toch immer op voorbereid zijn krachtig vuur af te geven, om in korten

tijd eene groote uitwerking van zijn vuur te kunnen waarborgen.

Moet het flankementsvuur, bij uitzondering, overdag indirect worden afgegeven, dan is, naast het afgesproken sein in de instructie, het punt genoemd, waar het vuur, als stormvuur, moet worden gebracht. Voor deze punten neemt men dan, evenals bij alle stormvuren, belangrijke punten op het nevenaces of in het tusschenterrein, op 500 à 1000 M. vóór de linie gelegen, vooral dáár, waar de vijand opont-houd zal vinden of troepenverzamelingen, reserves, te verwachten zijn.

III. Des nachts.

Des nachts slaan de flankbatterijen den stormaanval af op het nevenfort of de tusschenlinie, door deel te nemen aan het stormvuur buiten de versperring, dus aan het vroegere ruitvuur. Het deelnemen dezer batterijen aan dit vuur is geen bezwaar; het is trouwens de eenige wijze, waarop zij 's nachts hulp kunnen bieden, daar de veiligheid van het nevenwerk wel veelal verbieden zal, dat de flankbatterijen haar vuur brengen in de bedreigde versperring.

Het flankementsvuur 's nachts wordt afgegeven als stormvuur op belangrijke punten in het voorterrein, als hierboven is omschreven bij het vuur overdag. Het wordt geopend op last van den eigen fort- of vakcommandant, of op verzoek van den commandant van het te flankeren werk of van den ondercommandant van de bewakingstroepen in de tusschenlinie, die uit de batterij geflankeerd wordt, bij *gedeeltelijke bedreiging van het front*, en op last van den groepscommandant, bij *algemeene bedreiging* van de groep.

Het gelasten of verzoeken van opening van het hulpvuur 's nachts geschiedt meestal door het *seinen met vuurpeilen*; men toont dan eerst een vuurpijl met witte sterren, als *attentiesein*, en na een bepaald aantal secunden het *uitvoeringssein*, liefst zoo dicht mogelijk bij de plaats, waar het gevaar dreigt. Ofschoon vele bezwaren verbonden zijn aan het gebruik en het onderkennen van vuurpijlseinen, b.v. het veelvuldig voorkomen van kleurenblindheid, toch is dit het beste middel om 's nachts te seinen. Een vuurpijl werkt n.l. plotseling en gemakkelijk; hij is over eene groote uitgestrektheid zichtbaar en kan dus gelden voor eene geheele groep of voor een deel eener linie, zoodat directe handeling op het onderkennen van het sein door de batterijcommandanten gewaarborgd is, hetgeen juist noodig is, als 's nachts een stormaanval moet worden afgeslagen. Het telefoneeren van orders 's nachts, meestal van vele te gelijk, houdt te lang op; men moet dus de mogelijke bezwaren, aan het gebruik der vuurpijlen verbonden, maar mede nemen of zien te ontloopen.

Men geve nu in de *instructie* de punten aan, waar het stormvuur, hier eigenlijk flankementsvuur, moet worden gebracht, en de gegevens voor het vuur op die punten. Verder vermeldt men duidelijk de vuurpijlseinen, door aan te geven de plaats, waar zij worden getoond, men noemt het attentiesein, het uitvoeringssein, de tijdruimte in secunden

daartusschen, wat het sein beteekent, op welk punt dan vuur moet worden gebracht, hoeveel projectielen, en in welk vuurtempo, te bezigen.

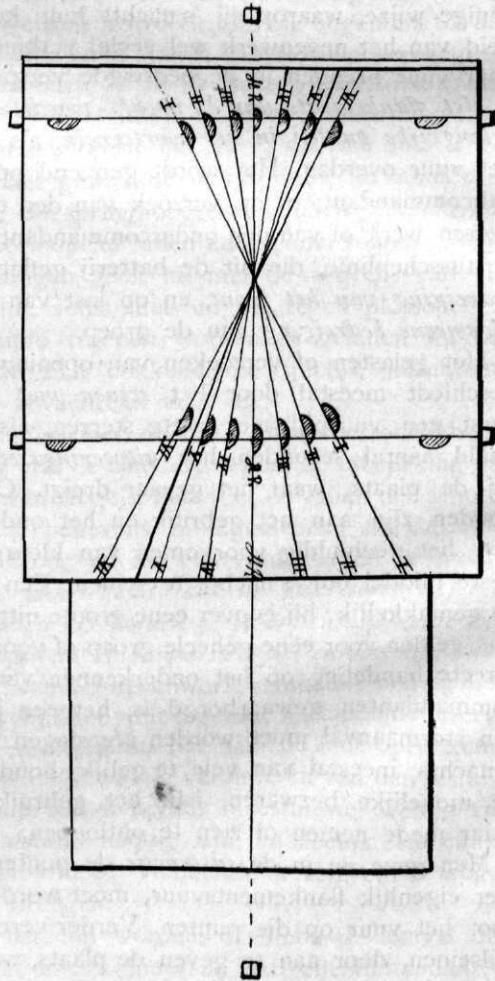
Het spreekt vanzelf, dat dit vuur als een *korte vuurstoot* moet worden afgegeven, en dat, ook om te voorkomen, dat een groot gedeelte der granaatkartetsen zonder voldoende reden wordt verschoten, een zeker aantal projectielen moet worden opgegeven. Men kan nu in de instructie de bepaling opnemen, dat, indien opnieuw vuuropening noodig is, het sein zal worden herhaald, en dan eene zelfde vuuropening moet volgen.

doellijnen

Ten einde bij de indirect af te geven flankementsvuren, dus voornamelijk des nachts, vlug de *stukken in de gewenschte rooijing te brengen*, moet men de verschillende *rooilijnen* voor de opgegeven punten voor het stormvuur op de bedding duidelijk aangeven en nummeren; nu men toch rooilijnen op de bedding trekken moet, doet

450

<i>Richting.</i>	
Lijn I	150 ‰ L.
II	300 id.
III	150 id.
IV	150 ‰ R.
V	300 id.
VI	450 id.
————— veilig-	
heidslijn.	

men beter een *bepaald stel rooilijnen op de bedding* met witte verflijnen en blikken plaatjes aan te geven, met zooveel duizendsten tusschenruimten links en rechts van de hoofd-rooilijn, dat men alle rooiingen der stukken met behulp van de getrokken lijnen kan uitzetten. Het verschil in richting tusschen de opvolgende rooilijnen is afhankelijk van het aantal verdeelingen op de richtschalen, terwijl goede nummering der lijnen noodig is. Figuur 1 geeft een voorbeeld van zulk eene bedding.

FIGUUR 1.

Bedding van 12 cM. L. en 10 cM. met klein schootsveld en gewoon verlengstuk voor een kanon van 10 cM., op hooge affuit, en richtschaalverdeling 0—100, 100—200 ‰; schootsveld = 48°. 1:50.

Het behoeft geen betoog, dat het bezit van *electrische zoeklichten* ook voor de goede uitwerking van het flankementsvuur beslist noodig is.

De *voorbereiding voor het nachtelijk vuur in de batterij* is in hoofdzaak als overdag; de stukken worden in eene groote vuurpauze gericht opgesteld voor het flankerend vuur op het hoofdacces van het nevenwerk; de munitie is gereed; de bediening is in de wijkplaatsen; de posten zijn uitgezet; iedereen is waakzaam; de batterijcommandant geeft aan de sectie- en stukscommandanten bijtijds de gegevens voor de stormvuren op; de seinen worden goed verkend; stilte heerscht in de batterij; de commando's worden toefluisterd.

Is vuuropening gelast op punt *c*, dan geeft de batterijcommandant het teeken, om de bedieningen bij de stukken te doen komen, hij begeeft zich langs de stukken, en *fluistert* de sectie- en stukscommandanten toe: »Punt *c*, 4 schoten snelvuur per stuk«.

Na het afgeven van dit vuur, houdt de batterij zich tot het voortzetten van het zelfde vuur gereed.

IV. *Opmerking.*

Zijn de batterijen, opgesteld in de forten, tot zwijgen gebracht, dan moeten *mobiele batterijen* in de tusschenlinie worden opgesteld, om de functiën dezer flankbatterijen over te nemen.

In de instructies neme men op, aan welke *vuren* de voorrang boven andere gegeven moet worden.

D. DE BATTERIJEN VOOR HET VUUR OP GROOTE AFSTANDEN EN DIE VOOR DEN STRIJD TEGEN DE AANVALSWERKEN.

I. *Algemeen.*

Deze batterijen zijn opgesteld in tweede linie, achter de hoofdverdedigingslijn, meestal in gemaskeerde opstellingen. Niettegenstaande deze gunstige opstelling, zullen deze batterijen in de periode van den strijd, waarin het doorzetten van den stormaanval te vreezen is, hare standplaats wel reeds verraden hebben, maar ook al ware dit niet het geval, dan dienen zij toch, indien een stormaanval moet worden afgeslagen, vooral des nachts, mede te werken met de storm- en flankbatterijen.

Overdag zal deze hulp slechts zelden noodig zijn, daar dan de in eerste linie opgestelde troepen en batterijen den aanval meestal wel zullen kunnen tot staan brengen; mocht dit niet mogelijk zijn, dan kan de groeps- of vakcommandant over het hulpvuur uit de tusschenbatterijen beschikken. 's Nachts evenwel, nu de stormbatterijen alleen in de laatste oogenblikken mogen ingrijpen, is, vooral ook ten gevolge van het gemis aan eene goede verlichting, een *onveilig maken door strooivuur van de strook, gelegen van 500 tot ongeveer 1000 M.*, waar de aanvaller juist zijn reserves voor den uit te voeren storm zal verzamelen, noodig, en hiertoe moeten en kunnen genoemde batterijen medewerken.

De hulp, bij den stormaanval te verleenen door de batterijen voor het vuur op groote afstanden en die tegen de aanvalswerken, moet vooraf in de instructie zijn geregeld, terwijl de batterijcommandanten moeten voldoen aan een verzoek om hulp door den vakcommandant. In de instructie zijn nu aangegeven de punten, waarop, bij *verschillende veronderstelde richtingen van aanval*, het stormvuur moet worden gebracht, benevens de gegevens voor deze vuren, de dag- en nachtseinen voor de hulpvuren, de plaats, waar de seinen worden getoond, benevens het aantal granaatkartetsen en het vuurtempo, daarbij te bezigen.

De punten, waarop het stormvuur gebracht wordt, worden genomen op de toegangswegen tot de stelling; kruispunten, verbreedde plaatsen, gedeelten, waar hindernissen zijn aangebracht, enz. vallen hiervoor in de termen. Neemt men nu in aanmerking, dat de aanvalstroepen, vooral in ons meestal met slooten doorsneden en drassig terrein, 's nachts wel de wegen zullen moeten houden, ook om niet te verdwalen, dan mag men aan de uitwerking van de stormvuren niet te weinig waarde hechten, hoewel deze vuren zonder waarneming zijn.

Bij het *berekenen van de gegevens voor stormvuur* houde men evenwel rekening met den terreinhoek, en het bekend te kort of te lang branden der sasringen.

Het stormvuur wordt afgegeven normaal met granaatkartetsen, soms met brisantgranaat met tijdbuisstelling of met granaat, om alle vuurmonden, die hun vuur op de bedreigde strook kunnen brengen, aan het vuur te laten deelnemen.

De beschouwingen over de seinen, het aantal projectielen en de wijze van vuren daarbij toe te passen, zijn als die, genoemd bij de flankbatterijen.

Daar het afgeven van verschillende stormvuren te gelijker tijd kan verzocht worden, is het gewenscht in de instructies der batterijen op te nemen, aan welk vuur, bij gelijktijdig verzoek om hulp, de *voorrang* te geven is.

Nog veel meer dan bij flankbatterijen is betoogd, is het bij de tusschenbatterijen gewenscht, op de beddingen der stukken een geheel *stel rooilijnen* vóóraf aan te brengen, zooals is aangegeven in figuur 1,

want, ook bij het spoedig in de rooiing brengen op vaste doelen en op plotseling in het schootsveld zich vertoonende beweegbare doelen is het bezit dier lijnen dikwijls niet te ontberen.

Dreigt nu *gevaar uit eene bepaalde richting*, dan is de vakcommandant, of, zoo deze ook een der ondercommandanten der bewakings-troepen in het bedreigde front de bevoegdheid heeft gegeven den steun dezer batterijen in te roepen, ook laatstgenoemde autoriteit, de *persoon om het hulpvuur te verzoeken* en daartoe het sein te geven. Hiertoe is b.v. in de instructie aangegeven: »Toont het *vakstation* of de commandant der tusschenlinie, opgesteld in het *veldwerk No. 3*, overdag een vuurpijl met slagwerk, en tevens *twee korven* aan een paal, onder elkaar geheschen, of wel 's nachts een vuurpijl met witte sterren, na tien seconden gevolgd door twee vuurpijlen met groene sterren, dan beteekent dit sein: »gevaar dreigt langs den *Kerkdijk*«, en geeft de batterij 4 schoten snelvuur per stuk met de gegevens voor stormvuur op punt *b*«.

Heeft een *algemeene aanval op de groep* plaats, dan geeft de groepscommandant den last tot opening van het stormvuur. Hiertoe is b.v. in de instructie aangegeven: »Toont het fort *Wilhelmina* op het voorfront overdag, na een vuurpijl met slagwerk te hebben gegeven, de nationale vlag omgekeerd, dus met de *blauwe baan* boven, of 's nachts minstens vier vuurpijlen met roode sterren onmiddellijk na elkaar, dan beteekent dit sein: »Een algemeene aanval bedreigt de groep«, en geeft de batterij zes schoten snelvuur met de gegevens voor stormvuur op punt *a*«. Zoo daarna opnieuw vuuropening noodig is, zal het noodsein herhaald worden.«

De *voorbereiding in de batterij* is geheel, als in de flankbatterijen plaats heeft voor de flankementsvuren; in eene groote vuurpauze staan dus 's nachts en overdag de stukken gericht voor het stormvuur bij algemeen gevaar; het kader heeft de gegevens voor de stormvuren opgeteekend, liefst op twee plaatsen; de vuuropening geschiedt ook geheel op de zelfde wijze. Het personeel moet vooraf geoefend worden voor het vuur.

E. BESLUIT.

De Russisch-Japanische oorlog heeft ons geleerd, dat, indien de stormvrijheid van eene stelling aan goede eischen voldoet, en de waakzaamheid wordt betracht, de stormaanvallen, hoe energiek ook door den aanvaller ondernomen en hoe krachtig uitgevoerd, zelfs na eene voorafgaande beschieting van drie dagen, uitgevoerd door de belegeringsartillerie, zijn mislukt; dat de aanvaller de kracht van den verdediger, wil hij met den storm succes hebben, moet breken door eene langdurige beschieting van de organen der stormvrijheid uit eene krachtige belegeringsartillerie, en dat, waar dit niet mogelijk is, de aanvaller zelfs tot den mijnoorlog moet besluiten, om in de stellingen van den verdediger te kunnen binnendringen.

In onze terreinen is de mijnoorlog niet uit te voeren; wij kunnen dus met het afslaan van stormaanvallen op onze liniën en stellingen dit succes bereiken, dat een aanvaller genoodzaakt wordt de belegeringsartillerie te laten aanrukken; de teleurstelling, die den vijand daardoor treft, is duidelijk.

Voorzeker is de verzekering der stormvrijheid van onze stellingen van het hoogste belang, en mag de rol, die de vestingbatterijen daarbij vervullen, wel de voornaamste taak der vestingartillerie in den vestingoorlog worden genoemd.

Moge dit Wapen voor het voeren van dezen moeilijken en taaien strijd berekend zijn, en al die handelingen tot in de puntjes goed weten uit te voeren, die, zooals wel uit mijn beschouwingen zal blijken, dringend noodig zijn.

Goede hulpmiddelen, maar bovenal zeer goed geoefende batterijcommandanten hebben wij bij de uitvoering dier zware taak noodig, en tevens eene *goede voorbereiding voor den strijd*.

Wat de practische geoefendheid onzer batterijcommandanten in oorlogstijd aangaat, voor het meerendeel milicien-sergeanten, die na eene zeer korte opleiding aangesteld en daarna zeer spoedig met groot verlot vertrokken zijn, hierin valt nóg heel veel te verbeteren. Moge spoedig de tijd aanbreken, waarin de eischen van intellectueële ontwikkeling en practische geschiktheid, die aan de sergeanten, zoowel de vrijwillige als die der militie, moeten worden gesteld, de basis zullen vormen voor hunne opleiding; en vergete men daarbij niet, dat bij geen der Wapens of dienstvakken van ons leger, aan een sergeant zulke hooge eischen gesteld moeten worden als bij de vestingartillerie, daar zijn oorlogstaak eene hoogst gewichtige, moeilijke, veelomvattende en verantwoordelijke mag genoemd worden, te weten, *het commandeeren van eene vestingbatterij onder de meest verschillende omstandigheden in den strijd, en dikwijls geheel zelfstandig*.

Op tal van plaatsen noemde ik reeds het woord *instructie*. Elke vestingbatterij ontvangt eene instructie, en, na de vorenstaande regelen, behoef ik het groote belang daarvan, vooral voor de nabijverdediging en dus voor het met succes afweren van stormaanvallen, wel niet nader te ontvouwen.

Slechts een wensch moet mij van het hart, en wel deze, dat reeds in vreedestijd de instructies voor de vestingbatterijen worden gereed gemaakt, en dat in de memoriën der fort-, vak-, afdeulings- en groepscommandanten die instructies voor de onder deze autoriteiten ressorteerende batterijen worden aangetroffen.

Het is mij bij ondervinding bekend, dat het vervaardigen van eene instructie voor eene batterij een moeilijk vraagstuk is, dat bovendien veel terreinkennis, veel tijd, veel zakenkennis, een kalm hoofd, een rustig gemoed en samenwerking eischt, bovendien afspraken noodig maakt tusschen verschillende autoriteiten, die een bevel voeren in de groep, en het wil mij voorkomen, dat nu juist laatstgenoemde om-

standigheden niet in voldoende mate aanwezig zullen zijn, als de alarmklok over ons vaderland zal luiden.

Moge de voorbereiding op papier voor de verdediging onzer stellingen, die meestal zóó tot in bijzonderheden met de meeste zorg is uitgewerkt, ook de instructies bevatten voor de vestingbatterijen in vaste positiën, opdat de batterijcommandant reeds dadelijk als het berenningskorps vóór de linie is verschenen, weet, wat hij moet doen, om het grootste gevaar, dat ons kan bedreigen, beslist en met kracht van de linie te helpen afwenden, n.l. het gevaar van in eersten aanloop te worden bestormd.

Naarden, 1910.

Een en ander uit de geschiedenis der legerverpleging tot en met den Napoleontischen tijd.

(*Vervolg van blz. 647.*)

II. VELDTOCHT VAN 1805.

In 1804 keizer geworden kon NAPOLEON tot eene nieuwe organisatie van het leger overgaan. Hij groepeerde legerkorpsen, uit 2 tot 4 divisien bestaande, tot legers. De groote generale-staf van het leger werd gesplitst in eene tactisch-strategische- en eene administratieve groep, aan welke laatste de zorg was opgedragen o. a. voor wapening, munitie en verpleging, benevens het uitvaardigen van daarop betrekking hebbende bevelen aan de legerkorpscommandanten en administratieve autoriteiten. Beide groepen stonden onder den chef van den generalen-staf.

Ieder legerkorps had eveneens een generalen-staf, georganiseerd naar de samenstelling van den grooten generalen-staf.

Eene intendance, zooals wij deze in de moderne legers vinden, bestond niet. De leiding van den verplegingsdienst bij het legerkorps was in handen van »commissaires de guerre«, aan wie de aanschaffingen werden opgedragen.

Bij de legerkorpsen en groepen treft men ook »ordonnateurs«, resp. »generaal-intendanten« aan, die, als hulporganen van de leiding van den verplegingsdienst, met bijzondere opdrachten konden worden belast.

Voornemens zijnde Engeland ten onder te brengen, had NAPOLEON in 1805 het grootste deel zijner strijdkrachten verzameld aan de kust van het Kanaal nabij Boulogne. Zoodra hij evenwel kennis kreeg van het toetreden van Oostenrijk tot de derde coalitie op den 9^{en} Augustus besloot hij van de onderneming tegen Engeland af te zien en den veldtocht tegen de coalitie met een verrassend offensief over Midden-Rijn en Main te openen, ten einde de Oostenrijkers te slaan, vóór zij zich met de Russen zouden kunnen vereenigen.

Den 23sten Augustus ontvingen de legerkorpsen aan de kust bevel naar den Rijn te trekken tusschen Mainz en Straatsburg. Het 1ste korps BERNADOTTE, dat zich in Hannover bevond, moest zich naar Würzburg aan den Main begeven; BERNADOTTE moest tevens het bevel over de Beiersche troepen op zich nemen, die zich om Bamberg hadden geconcentreerd. Uit Frankrijk werd de garde en de ruitersreserve onder MURAT op Straatsburg en het VIIe korps AUGEREAU uit Bayonne op Bazel gedirigeerd.

De opmarsch geschiedde in een breed front, met uitzondering van het V^e en VIe korps (te samen 42.000 man), marcheerde ieder korps over één weg. Nagenoeg gelijktijdig bereikten de korpsen het marschdoel.

Zoo was het NAPOLEON door de snelle verzameling van bijna 200.000

man aan Rijn en Main gelukt, in Duitschland reeds van huis uit overwicht op de verbonden Mogendheden te verkrijgen, die in het geheel slechts over 120.000 man beschikten.

Het gelijktijdig aankomen van alle Fransche korpsen aan Rijn en Main, zoomede de hooge mate van slagvaardigheid, brachten de verzorging in het opmarschgebied terug tot de maatregelen, welke noodig waren om de troepen bij den onmiddellijken aanvang der operatiën te voorzien van het noodige aan munitie, kleeding en levensmiddelen.

Ieder man ontving brood voor 4 dagen, terwijl voor 4 dagen beschuit op de proviandwagens werd medegevoerd. De totale mobiele verplegingsuitrusting was dus slechts voor 8 dagen voldoende.

Het spreekt dus vanzelf, dat de bewegingsvrijheid, door het medevoeren van een zoo gering aantal voertuigen, zeer werd gebaat. Een verplegingstrein, de mobiele verplegingsreserve, die thans bij de moderne legers wordt aangetroffen, ontbrak geheel.

Het brood moest bijtijds worden aangevuld, de beschuit mocht, evenals thans onze noodrations, slechts in geval van noodzakelijkheid worden gebruikt.

Uit een en ander blijkt, welke groote waarde NAPOLEON toekende aan de verplegingsuitrusting bij de troepen zelf.

Hoewel, zooals zoeven reeds vermeld is, thans bij de legerdeelen organiek geen verplegingstrein ingedeeld was, werd, hetgeen de troepen boven de dagelijksche behoefte konden verzamelen, toch op gerequireerde voertuigen medegevoerd.

De vijand verkeerde in minder gunstige omstandigheden: de Oostenrijkers wachtten aan de Iller de komst der Russen af, waardoor het noodzakelijk was, op groote schaal maatregelen voor de verpleging te treffen.

Men had hierbij met groote moeilijkheden te kampen door het mislukken van den oogst en door de omstandigheid, dat men door vijandelijk land (Beieren) marcheerde. Wel werd het verzamelen van voorraden te Ingolstadt, Augsburg, Memmingen, Ulm, Günzburg, Donauwörth door aannemers begonnen, doch de uitvoering liep zoo langzaam van stapel, dat de Franschen voornamelijk van deze magazijnen hebben gebruik gemaakt.

De Oostenrijksche soldaat droeg bij zich levensmiddelen voor 4 dagen, de proviandwagens voerden 2, de mobiele legermagazijnen 8 dagen voorraad mede; de totale uitrusting was dus op 14 dagen berekend.

De basis van NAPOLEON liep langs den Rijn van Bazel tot Mainz en van daar langs den Main tot Bamberg.

In deze door twee rivieren en eene reeks versterkte plaatsen beschermde 400 KM. lange, omvattende basis vormden Spiers aan den Rijn en Würzburg aan den Main de hoofdpunten, waar groote hoeveelheden beschuit voor het geval van onverwachte gebeurtenissen beschikbaar waren. De rechtervleugel was aan het neutrale Zwitserland aangeleund, de linkervleugel werd gesteund door Würzburg en

Forchheim, welke plaatsen sterke bezetting met levensmiddelen voor 2 à 3 maanden verkregen.

NAPOLEON verwaarloosde bij den drang naar voren alzoo geenszins de veiligheid in den rug. De inrichting der basis was volstrekt niet zóódanig, dat het leger door toevoer zou kunnen leven. Voor het nemen van maatregelen van dergelijken omvang ontbrak het NAPOLEON aan tijd. Hij achtte den tijd beter besteed aan eene onafgebroken voorwaartsche beweging. Bovendien zou hij door vroegtijdig verzamelen van voorraden zijne plannen hebben verraden.

Uit dit oogpunt beschouwd, is het juist, dat NAPOLEON snel voorwaarts rukte zonder magazijnen en zonder te letten op basis en verbindingsen.

De 120 KM. lange Oostenrijksche basis lag aan de Inn tusschen Kufstein en Passau en vond hare voortzetting in Noord-Tirol. Deze basis was derhalve wel omvattend, doch had weinig waarde, gelet op de ongunstige terreinsgesteldheid en op den weinig opleverenden bodem van Tirol, zoomede op de onvoldoende zorg voor aanvoer in dit deel der basis.

Dit zal ook wel eene van de redenen geweest zijn, waarom Generaal MACK ten slotte standhouden bij Ulm verkoos boven den aftocht naar Tirol, ofschoon de weg daarheen van alle verbindingsen met de basis het langst vrij bleef. Voor een leger, dat op 200 KM. in het vijandelijk land vooruitgeschoven, het inwachten van de Russen aan de Iller tot hoofdpunt van zijn operatieplan had, was het bezit van eene gunstig gelegen, goed ingerichte basis, benevens van beschermde verbindingsen daarmede, onmisbaar.

De Fransche troepen waren den 24sten September op den 300 KM. langen boog Straatsburg—Mainz—Würzburg—Bamberg aangekomen. Reeds den volgenden dag trok NAPOLEON met den rechtervleugel bestaande uit het IIIe, IVe, V^e en VIe korps en de garde in vijf colonnes tusschen Straatsburg en Mannheim den Rijn over. In aansluiting daaraan begon de linkervleugel onder BERNADOTTE, n.l. het I^{ste} en IIe korps en de Beiersche troepen den 1sten October de voorwaartsche beweging uit Würzburg en Bamberg.

Het marschplan was zóódanig ingericht, dat de colonnes den 6^{en} October eene slechts 70 KM. lange lijn besloegen, daar NAPOLEON met de waarschijnlijkheid rekening hield, dat de Oostenrijkers op den linker Donau-oever weerstand zouden kunnen bieden. Dit geschiedde echter niet, om welke reden NAPOLEON tusschen den 7^{en} en 9^{en} October in een 50 KM. breed front tusschen Ingolstadt en het ten westen daarvan gelegen Münster den Donau overging. Toen hij bemerkte, dat MACK nog steeds bij Ulm stond zond hij BERNADOTTE naar München om aan de Isar tegen de Russen onder KUTUSOW front te maken, terwijl hij de hoofdmacht naar de Iller verplaatste, om den 17^{en} October de Oostenrijkers bij Ulm tot capitulatie te dwingen.

Gaan wij thans na, hoe het met de verpleging was gesteld.

NAPOLEON had verwacht den vijand op den linker-Donauoever aan te treffen. Hadden zich de Oostenrijkers werkelijk daar bevonden, dan zou waarschijnlijk op den 7^{en} of 8sten October nabij Nördlingen (100 KM. ten oosten van Stuttgart) een veldslag zijn geleverd. Aangenomen, dat NAPOLEON den vijand over den Donau zou hebben teruggeslagen, dan toch zou München, dat niet voor den 13^{en} te bereiken zou zijn geweest, als einddoel der operatie in aanmerking zijn gekomen. Genoegzaam blijkt dus, dat de 8 dagen mobiele verpleging bij den troep, zelfs in het gunstigste geval onvoldoende zou zijn geweest.

Aangezien ook voor rijken toevoer uit de basis niet was gezorgd, moest dus uit het terrein, waar men kwam, het te kort worden betrokken.

Het gebied, dat NAPOLEON door trok tot den Donauovergang, beslaat 20.000 KM².

Hieruit moest voor de 5 korpsen van den rechtervleugel een voorraad voor 14 dagen en voor de 3 korpsen van den linkervleugel een voorraad voor 9 dagen, gemiddeld dus een voorraad voor 12 dagen voor 200.000 man worden geleverd.

In aanmerking genomen, dat de bevolkingsdichtheid 50 per KM² bedroeg en dat de oogst kort geleden was binnengekomen, kan met zekerheid worden vastgesteld, dat de verpleging geene moeilijkheden zou hebben ondervonden, als men de voorraden stelselmatig had benut. Dat zulks niet kon geschieden, door het spoedig samentrekken der macht, zal duidelijk zijn, als men weet, dat het front den 6^{en} October tot het $\frac{1}{4}$ en aan den Donau tot het $\frac{1}{6}$ van het oorspronkelijke was teruggebracht.

Wij zullen thans nader ingaan op de wijze, waarop de bronnen des lands werden benut.

Nog vóór het uitbreken van den oorlog had MURAT, als toekomstig commandant van de voorhoede, persoonlijk Franken, Zwaben en Beieren verkend; de resultaten van deze verkenning werden bij het begin der operatiën aan de commandanten der legerkorpsen bekend gemaakt.

Gelast werd nu, dat ieder korps moest requireeren in het gebied gelegen tusschen den marschweg en het korps, dat ter linkerzijde marcheerde, alleen de rechtercolonne, die vrij dicht naast de nevencolonne marcheerde, moest het terrein ter rechterzijde benutten.

Behalve deze directe requisitie door de troepen, werden door tusschenkomst van de plaatselijke autoriteiten groote voorraden koren en meel, tegen ontvangstbewijs bijeengebracht voor het bakken van brood. Dit laatste kon, wegens de groote marschsnelheid, door de troepen niet in voldoende mate geschieden.

Zooals reeds medegedeeld is, moesten de legerkorpsen een verplegingstrein inproviseren; de bedoeling daarvan was, dat men zoodoende, indien noodig, 10 à 12 dagen, zonder geregelde requisitie, zou kunnen leven.

Halthouden om den toevoer af te wachen, deed NAPOLEON niet.

Na den Donau-overgang brak een moeilijke tijd voor de verpleging aan, door het langdurig verblijven van groote troepenmassa's in eene kleine ruimte, hetgeen noodig was om steeds gereed te zijn den vijand, in welke richting ook, tegemoet te gaan.

Dit blijkt ook wel uit de door NAPOLEON gegeven bevelen. Zoo werd o. a. den commandant van het IIe korps, MARMONT, opgedragen onderweg voor verscheidene dagen verpleging te verzamelen met het oog op de moeilijkheid om nabij Augsburg, waar SOULT reeds met 3 divisien stond, de groote massa's van voedsel te voorzien.

Voor de overige, direct op Ulm gedirigeerde legerkorpsen moesten etappe-middelen worden benut.

Tot dit doel liet de Keizer den 17^{en} October aan Generaal BOURCIER, die zich met eene cavaleriedivisie bij Geislingen, 25 K.M. ten noordwesten van Ulm, bevond, schrijven, zich met den zaakgelastigde bij den keurvorst van Wurtemberg in verbinding te stellen, om zoo-veel mogelijk requisitiën voor levensmiddelen en voertuigen uit te voeren. Een en ander moest den troepen te Ulm worden toegevoerd, daar het hun wegens het buiten de oevers treden van den Donau reeds zeer aan verpleging ontbrak.

Den 20sten ontruimden de Oostenrijkers Ulm, hetgeen het Fransche leger zeer ten goede kwam, volgens sommigen zelfs hongersnood voorkwam.

Gedurende het volgende deel van den veldtocht moest op geheel andere wijze, dan tot hiertoe, in de verpleging worden voorzien.

Na de capitulatie van Ulm begon NAPOLEON de tweede operatie met in oostelijke richting op te rukken tegen de Russen, die aan de Inn stonden. Den 25sten October stond het Fransche leger geconcentreerd aan de Isar tusschen München en het ruim 60 K.M. ten noordoosten daarvan gelegen Landshut, op een afstand van 300 K.M. van de Fransche grens en op 400 K.M. van Weenen. Weldra zou een gebied worden bereikt, waar de Russen reeds waren geweest en dat, door Donau en Kalk-Alpen begrensd, slechts 30 K.M. breed was. Het was derhalve te voorzien, dat requisitie hier weinig resultaat zou opleveren, vandaar dat NAPOLEON den 11^{en} October aan BERNADOTTE, die ter beveiliging van den rug naar München was gezonden, opdroeg te München groote hoeveelheden brood te doen bakken. Door de aldus gevormde voorziening was het mogelijk reeds den 26sten de operatie te beginnen.

NAPOLEON achtte het noodzakelijk eene tusschenbassis aan de Lech in te richten. Aan zijn Generaal-Intendant PETIET schreef hij van uit Augsburg: »Tot nu toe hebben wij ons zonder magazijnen geholpen, wij waren daartoe door de omstandigheden gedwongen en door het goede jaargetijde begunstigd.

»Niettegenstaande wij steeds overwonnen en de gewassen op den akker vonden, hebben wij toch nu en dan gebrek geleden. In het koude jaargetijde, als geen aardappel op het veld te vinden is of wanneer het leger door tegenspoeden zou worden getroffen, zou het

totale gemis aan magazijnen ons groote moeilijkheden in den weg kunnen leggen.

»Ik wensch, dat Gij binnen 14 dagen te Augsburg de noodige ovens bouwt, om per dag 80.000 rations brood te kunnen bakken, en voorts 1 miljoen rations beschuit, meel voor 2 miljoen rations brood, 1.500.000 L. haver en 100.000 maat brandewijn zult hebben verzameld«.

Hieruit blijkt de rol, welke NAPOLEON den magazijnen toedacht. Deze moesten de aanvulling van het tekort aan verpleging mogelijk maken en eene verplegingsramp voorkomen bij een eventueel terugtrekken.

Op de zelfde wijze, als aanvankelijk aan de Lech, waaraan Augsburg, werd tijdens den marsch door het Donaudal na het passeeren van de Inn eene basis aan deze rivier ingericht, waarbij, alle bureelen van verpleging, hospitaaldienst, artillerie, enz. van Augsburg naar het versterkte Braunau, als hoofdpunt van de basis, werden overgebracht.

Later werd bovendien gebruik gemaakt van Linz, dat 100 KM. verder oostelijk, voor dit doel zeer gunstig aan den Donau was gelegen. Van af den 8sten November moest deze stad dagelijks 25.000 rations brood en 20.000 rations brandewijn aan het leger zenden.

Het geheele leger marcheerde door het Donau-dal, den Rus op den voet volgende, en grootendeels van de streek levende; de toevoer van uit de basis diende slechts ter aanvulling van het te kort der requisitie-opbrengst. NAPOLEON had het geheel in twee colonnes gesplitst. De noordelijke colonne bestond uit de ruitreserve van MURAT, het V^e korps LANNES en de garde, benevens van af de Enns het IVe korps SOULT. Zij marcheerde over Enns (nabij den mond van de Enns), Amstetten (nabij den Donau, 25 KM. ten oosten van Enns) en Molk (aan den Donau, op 75 KM. afstand van Weenen).

De andere colonne marcheerde langs den noordvoet der Alpen en was samengesteld uit het IIIe korps MARMONT en het I^e korps BERNADOTTE, welke korpsen elkander op dagmarschafstand volgden. Deze colonne kon door requisitie, op weinig na, hare behoefte aan verpleging dekken, waartoe hare groote diepte veel bijdroeg. De aanvoer bepaalde zich dan ook tot eenige beschuit-transporten uit Augsburg.

Moeilijker was de »zelfzorg« voor de andere colonne, daar de korpsen elkander, wegens voortdurend contact met den vijand, dicht opgesloten volgden.

Uit de volgende opgaven blijkt, in welke mate het land door de directe requisitiën door de korpsen werd uitgeput.

Te Molk en omstreken werd den 7^{en} November, terstond na aankomst van MURAT, door diens »commissaire de guerre« gevorderd: 30.000 rations brood, 600 ossen, 1000 centenaars hooi en 625 HL. haver. Slechts een klein deel hiervan bereikte Molk, daar het meerendeel onderweg door de aanrukkende troepen van het V^e korps LANNES werd geplunderd. Niettemin herhaalde de »commissaire« zijne verdedering, tevens beslag leggende op den voorradigen wijn, die aan officieren en troepen werd uitgegeven.

Ook SOULT, die met het IVe korps den 8sten te Molk kwam, verlangde 60.000 rations brood en vleesch, benevens 30.000 flesschen wijn. Spoedig bleek, dat Molk na de aankomst der eerste troepen niets meer kon leveren, daar alle bewoonde oorden waren geplunderd en de meeste inwoners een goed heenkomen hadden gezocht.

De transporten uit Linz kwamen zoodoende den achtersten troepen zeer te stade.

Op eene dergelijke wijze putte ook de zuidelijke colonne het land uit. DA-VOUST verlangde van Steyer 10.000 Louis d'or, 10.000 paar schoenen, 100 ossen en 300 vaatjes wijn; waarvan hij slechts ontving 100.000 gulden aan bankpapier, 100 dukaten, 8000 paar schoenen, 30 ossen en 300 vaatjes wijn.

Hoezeer de marschvaardigheid door deze verplegingswijze werd gebaat, blijkt uit het feit, dat 16 dagen achtereen gemiddeld 22 tot 24 KM. per dag werd afgelegd. Het leven van de streek bevorderde de snelheid, de gelijktijdig georganiseerde verplegingstoevoer de zekerheid van de operatie uit een verplegingsoogpunt.

Van belang schijnt het ons thans omtrent den etappendienst een en ander te vermelden.

Den 3^{en} October gaf NAPOLEON bevel tot organisatie van den etappendienst. De etappelij n voerde over Spiers, Heilbronn, Nördlingen, Donauwörth. Weliswaar had deze lij n het nadeel met den Donau een scherp en hoek te maken, doch door doeltreffende detacheringen zorgde de keizer voor beveiliging.

Op de etappelij n werden op 3 mijlen afstand van elkander etappen ingericht, die om de andere werden voorzien van een magazijn.

De bezettingen van de versterkte plaatsen in de basis werden genomen van jonge reserve-formaties. De geheele etappendienst voor het leger was op ééne lij n geconcentreerd, die zich eerst zeer dicht achter het centrum naar de korpsen vertakte.

Ten dienste van den marsch van Ulm naar Weenen moest de etappelij n van uit Donauwörth worden verlengd; dit geschiedde in 2 takken, van welke de noordelijke over Rain (nabij den mond van de Lech) en Landshut (aan de Isar), de andere over Augsburg en München voerde; de laatste tak maakte het mogelijk, ingeval van terugtocht, de etappelij n ten zuiden van den Donau te verleggen.

Den 22sten October had NAPOLEON zijn hoofdkwartier naar Augsburg verlegd, om zelf regelingen te treffen voor het artilleriepark en het verzamelen van verplegingsvoorraden in te leiden.

Voor ieder korps werd voorts een gebouw ingericht, bestemd om achterblijvers en uit de hospitalen ontslagen militairen te verzamelen.

Van hieruit werden zij, volledig uitgerust, in transporten van ten minste 50 man, naar het leger gezonden. Deze transporten, die vrij talrijk schijnen geweest te zijn, dienden tevens tot directe beveiliging van het verkeer op de etappelij n.

Ten einde Augsburg te beschermen werden de versterkingen ver-

beterd en bewapend. Tusschen den 26sten en 29sten October werd de Inn bereikt. Het V^o korps LANNES bezette den 29sten October het door de Oostenrijkers ontruimde Braunau, aan de Inn, ongeveer 20 KM. beneden de samenvloeiing met de Salzach. De ligging van deze, toenmaals versterkte, stad met eene brug over de Inn en de aanwezigheid van groote voorraden munitie, proviand en kleedingstukken waren aanleiding, dat Braunau, op de zelfde wijze als voorheen Augsburg, werd benut.

De gouverneur van Braunau, tevens commandant van het Inn-kwartier, kreeg last het bezette vijandelijk gebied te beheeren, d. w. z. uit te putten.

De beide bovengenoemde takken van de etappelij n kwamen te Braunau weder samen.

Afgezien van de marsch-transporten, die op de marschwegen werden nagezonden, moest nagenoeg de geheele toevoer over den Donau plaats hebben. Linz vormde de hoofdstapelplaats, terwijl, door het bijeenbrengen van alle op den Donau, Inn, Drau en Enns aanwezige, voor het doel bruikbare schepen, een Donau-transportvloot werd gevormd van ruim 200 schepen.

Als etappetroepen werden gebezigd: 1 divisie dragonders te voet van de ruitreserve; 1 Wurtembergsche divisie van 9 bataljons en 5 eskadrons en 1 brigade Badensche infanterie van 5 bataljons. De Wurtembergers kwamen in 2 gedeelten, resp. 16 Nov. en 9 Dec., te Linz aan, ter observeering van de in Bohemen staande, vijandelijke krachten; de Badensche troepen vormden de bezettingen van Augsburg, Braunau en Passau.

Bovendien waren nog detacheringen van groote troepenlichamen op aanzienlijken afstand noodzakelijk ter beveiliging van de flanken. Achtereenvolgens werden naar de rechterflank gedetacheerd: het VII° korps AUGEREAU en het $\frac{1}{2}$ VI° korps NEY naar Tirol, voorts de Beieren in het Inn- en Salzachdal om Tirol ook in het Oosten af te sluiten. Ook kwam het marcheeren in diepe formatie door de zuidelijke colonne de veiligheid van het geheel ten goede.

Ten slotte werd het II° korps MARMONT naar Leoben gezonden ter beveiliging tegen Oostenrijksche troepen, die volgens ingekomen berichten door het Drau-dal en uit Italië in aantocht waren.

In de linkerflank had de dekking tegen Aartshertog Ferdinand noodig gemaakt het zenden van 1 cavaleriedivisie over Taus (80 KM. ten noordoosten van Regensburg) naar Bohemen en van 1 cavaleriedivisie langs den noordelijken Donau-oever.

Bovendien vormde NAPOLEON te Linz uit divisien van de verschillende legerkorpsen een VIII^{ste} korps onder MORTIER, onder wiens bevel ook de laatstgenoemde cavaleriedivisie werd gesteld. Dit korps had tot taak waar te nemen, wat er in Bohemen gebeurde, den toevoer over den Donau te beschermen en eventueel in aantocht zijnde Russische troepen te beletten zich met KUTUSOW te vereenigen.

MORTIER moest zijn korps verplegen uit de streken van den noordelijken Donau-oever en, al wat boven het benoodigde werd verkregen, langs den Donau naar de hoofdmacht zenden.

Van belang zijn ook de door NAPOLEON genomen maatregelen om het veroverd gebied te besturen. Hij benoemde Generaal CLARKE, aan wien was toegevoegd de 2^e Generaal-Intendant van het leger DARU, tot generaal-gouverneur van Opper- en Neder-Oostenrijk en Generaal HULIN, tot stedelijk commandant van Weenen. Voor het overige werd het gebied in een aantal onderdeelen gesplitst, ieder met een gouverneur en een intendant.

Zeer aanmerkelijk werd de taak van den Franschen verplegingsdienst verlicht, doordat de Oostenrijksche autoriteiten in hunne betrekkingen waren gebleven. Wel is waar, zou, door vertrek dezer autoriteiten en de daarmede gepaard gaande vertraging in het benutten van de bronnen des lands, den Franschen schade zijn toegebracht, maar daartegenover staat, dat de ongestoorde werkzaamheid der burgerlijke administratie voor het land en vooral voor de hoofdstad van het grootste belang was.

De voorraden der hoofdstad waren ten deele gebruikt voor de verpleging van Oostenrijksche- en Russische troepen; het overblijvende, dat men per schip naar Hongarije wilde zenden, werd vernietigd, toen de verbinding met dat land door de Franschen was afgesneden.

Het spreekt vanzelf, dat de verpleging van deze massa, n.l. het Fransche leger en de bevolking van Weenen, met groote moeilijkheden gepaard ging. Voor de voornaamste verplegingsartikelen was men op aanvoer van buiten aangewezen, die door de requisitie-troepen der legerkorpsen en later door de talrijkere marodeurs vaak werd verstoord. Om de orde in de steden te handhaven, wist NAPOLEON de burgerwacht te benutten en tot beveiliging van het land moest Generaal CLARKE eene eigen gendarmerie organiseeren, die met de etappetroepen moest samenwerken tot het verstrekken van bedekkingen aan oorden of aan verplegingstransporten.

In hoofdzaak kwam dus het door NAPOLEON gevolgde stelsel op het volgende neer: op de basis werden magazijnen met zoo groot mogelijken voorraad aangelegd, de etappemagazijnen werden door requisitie gevuld. Tijdens de operatiën werd van de streek geleefd en, zoo dit onmogelijk was, door toevoer uit de magazijnen.

Het gerequireerde werd zoo mogelijk terstond betaald van het geld, dat verkregen werd door het heffen van belasting naar draagkracht; feitelijk betaalde hij dus de bevolking met haar eigen geld.

Verplegingsvoorschriften, zooals wij die thans kennen, bestonden niet; NAPOLEON hield de zorg voor de verpleging in de eerste plaats aan zichzelf en liet de uitvoering van gegeven bevelen scherp controleeren.

Het aantal voertuigen bij de troepen moest zoo klein mogelijk zijn ter wille van de bewegingsvrijheid. Zoo voerde hij bij den veldtocht van 1805 voor 200.000 man een verplegingstrein van 500 voertuigen mede, waarop voor 2 dagen brood was geladen. Toch werd toen over 10 rations beschikt, n.l. 4 rations brood bij den man, 4 rations beschuit op

de proviandwagens der troepen, 2 rations brood op den verplegingstrein.

Vergelijken wij hiermede den toestand bij de Pruisen. Bij een regiment infanterie telde de trein 236 paarden, waarvan 48 trekpaarden voor broodwagens en 86 officiers-pakpaarden. Aan verpleging droeg de man voor 3 dagen brood, 6 rations werden op de broodwagens der compagnieën medegevoerd. Voor toevoer uit magazijnen stond ter beschikking een trein van 1398 vierspannige broodwagens, 116 bakovens, 1380 meelwagens en 240 andere voertuigen. Op deze wijze werd, boven en behalve het brood bij de troepen zelf, nog voor 18 dagen voedsel voor 230.000 man verzekerd.

Vergelijk hiermede de 500 broodwagens der Franschen? Toch moet hierbij worden opgemerkt, dat het gemis van een behoorlijk georganiseerden trein, beantwoordende aan de door de omstandigheden gestelde eischen, eene der hoofdoorzaken is geweest van het echec in 1812.¹⁾ Door de schaarschte aan voertuigen en paarden en niet minder door de slechte wegen, was men niet in staat, bij de groote snelheid der operatie, tijdig het weinige, dat gevonden werd, aan de troepen te doen toekomen.

Wijden wij thans nog een enkel woord aan de wijze, waarop zich het verplegingsstelsel van NAPOLEON heeft ontwikkeld.

In Frankrijk was door de revolutie het bestaande omvergeworpen, het leger moest als het ware uit de elementen opnieuw worden opgebouwd en, om bij den treurigen toestand der financiën de middelen daartoe te vinden, behoefde en zocht NAPOLEON den oorlog. Deze werd de school van het leger en een groot deel der legerinstellingen ontstond onder den directen invloed der oorlogservaringen.

Het spreekt vanzelf, dat de hechte fundamenten van dit leger zich slechts langzamerhand uit de improvisaties der eerste oorlogen ontwikkelden en dat zich in de organisatie de persoonlijkheid van NAPOLEON weerspiegelde. Iedere veldtocht levert met betrekking tot legerindeeling, uitrusting, gebruik der strijdmacht zijn eigen verschijnselen.

Met betrekking tot de verpleging diene als voorbeeld, dat terwijl de veldtocht van 1805 zonder verplegingstrein werd begonnen en NAPOLEON van de materiele voorbereiding van den tocht tot Ulm geheel afzag, hij in 1806 naast eene omvattende basis een verplegingstrein met voorraad voor 2 dagen noodig achtte, en in 1812 de Njemen met eene mobiele verpleging voor 24 dagen wilde overgaan.

Aan alle legerinstellingen waren gemeen de eenvoudigheid en vooral de doelmatigheid, die NAPOLEON steeds consequent tot in alle deelen van het leger wist door te voeren. Dit leger was hierdoor dan ook in den volsten zin des woords een Napoleontisch leger, dat zoolang groot en machtig bleef, als het door zijn schepper zelf werd geleid.

¹⁾ Aan de verpleging gedurende dezen veldtocht zullen wij een afzonderlijk artikel wijden.

Geweer-Mitrailleurs, Stelsel MADSEN, in het Buitenland.

Revue der Literatuur, 1902—1910,

DOOR

J. H. BOEIJE,

Kapitein aan de Normaal-Schietschool.

(Vervolg van blz. 664.)

10. MEENINGEN OMTRENT DE BETEKENIS VAN HET WAPEN VOOR VESTING- EN BELEGERINGSARTILLERIE, VOOR LANDINGSTROEPEN, ENZ. LECTUUR EN CORRESPONDENTIE.

De aard van den geweer-mitrailleur bepaalt zijne beteekenis voor de verschillende wapensoorten. Ik zal volstaan met weer te geven, wat de Voormalige Londensche Maatschappij en het D. R. S. ter aanbeveling in dit opzicht openbaar maakten.

Volgens The Rexer Arms Company, Ltd., London (1905), »vormt The Rexer Automatic Machine Gun een aanvulsel van groote waarde voor de verdediging van vestingen en forten, daar wegens het geringe gewicht, en het gemak en de snelheid, waarmee de wapens in actie kunnen worden gebracht, een groot aantal dezer altijd kan worden samengetrokken tot verdediging van een bedreigd punt. Men kan ze steeds onttrekken aan het vijandelijk artillerievuur, ze in reserve houdende tot het oogenblik van den aanval«.

± 1906 schreef het D. R. S.:

»Ook voor de verdediging van vaste posities is de geweer-mitrailleur een voortreffelijk wapen, daar het wegens het geringe gewicht en de gemakkelijke uitrusting steeds mogelijk is, gedurende den aanval een groot aantal dezer op het bedreigde front op te stellen, zoodat de vijand met een overweldigend vuur kan worden ontvangen, aangezien het hem onmogelijk zal zijn, vóór den storm de geweer-mitrailleurs door artillerievuur te vernielen. Zij kunnen toch zoo gemakkelijk en snel worden opgesteld, dat men niet noodig heeft, ze in stelling te brengen, alvorens het vijandelijke artillerievuur opgehouden heeft en de infanterie tot den storm overgaat — een stormaanval, waarvan de doorvoering tegen het sterke vuur der geweer-mitrailleurs onmogelijk zal zijn«.

1909/1910 gold het:

»Welken mitrailleur men ook moge aanwenden, hij moet gedurende den eigenlijken artilleriestrijd achter eene dekking gehouden en vaak in korten tijd op de borstwering in werking worden gebracht, zoodra de vijandelijke infanterie ten aanval rukt.

In dit opzicht is het duidelijk, dat de Deensche geweer-mitrailleur,

die slechts 8 KG. weegt, vergeleken met een zwaren mitrailleur (84—48 KG.), in het voordeel is.

Daarbij komt nog, dat de geweer-mitrailleur veel gemakkelijker plaats en dekking op eene stuk geschoten borstwering vindt dan een zwaar machinegeweer.

Aan de geringere vuursnelheid komt men te gemoet door het gebruik van twee geweer-mitrailleurs in plaats van één zwaar machinegeweer.

De kans is dan ook slechts half zoo groot, dat een treffer of eene andere ongelukkige omstandigheid het vuur uitdooft.

Twee geweer-mitrailleurs vorderen minder bediening dan één zwaar machinegeweer, 2 of 4 man tegen 5 of 7, en kosten veel minder dan één zware mitrailleur.

In loopgraven, en contre-approches, die, zooals de belegering van Port Arthur aantoon, zeer bijzonder aan aanvallen blootstaan, kan de kleine, lichte Deensche geweer-mitrailleur altijd bij de hand en voor het vuur gereed zijn, bijvoorbeeld bij het sappenhoofd, waar hij achter de dekking kan worden gehouden, tot de aanvaller in de onmiddellijke nabijheid is, om dan in een oogwenk naar voren op de opgeworpen aarde of de borstwering in stelling te worden gebracht. Tot grachtsbestrijking heeft hij in enkele legers zijne hoofd-toepassing gevonden.

Het kan voorkomen, dat het lot van de geheele vesting beslist wordt door een zeer kortstondig maar krachtig vuur uit de caponnière. Nu kan ieder automatisch wapen op een gegeven oogenblik haperingen geven.

Weigert een zwaar machinegeweer, dan is het ternauwernood door een ander te vervangen gedurende den korten tijd, binnen welken het lot der vesting beslist wordt. Weigert een lichte geweer-mitrailleur, dan kan hij in enkele seconden door een anderen worden vervangen, welke wegens de geringe plaats, die hij inneemt, bij den eersten gereed kan worden gehouden.

Gewoonlijk wordt de Deensche geweer-mitrailleur in de caponnières tot het flankeren van de gracht op een vast stel gebezigd, waarbij verwisseling op buitengewoon eenvoudige wijze kan geschieden. Daar men hier zoo noodig gemakkelijk met water kan afkoelen, is de geweer-mitrailleur tot het afgeven van zeer lange schietseries in staat.

Op de beteekenis van het wapen voor de vestingartillerie wijzen met een enkel woord:

Revista Militar, N°. 9, Rio de Janeiro 1907, O fusil metralhador »Madsen«.

La France Militaire, 16.9. 1908, Le fusil-mitrailleur Madsen.

Kriegstechnische Zeitschrift, Berlin 1908, Das Madsen-Maschinengewehr.

Eene enkele opmerking. Reeds vroeger werd door mij vermeld, dat volgens v. LÖBELL's Jahresberichte, 1908, blz. 67, in Denemarken proeven gaande waren betreffende de fabricatie van schilden voor

rekylgeweren in verdedigingsstellingen. v. LÖBELL's Jahresberichte, 1909, blz. 69, wijst op de voorzetting van die proeven.

Wat vermelden de beschrijvingen nu verder omtrent de betekenis van het wapen voor landingstroepen, enz.?

The Rexer Arms Co., Ltd., London:

Wegens de gemakkelijke behandeling zijn deze wapens van groot nut voor het gebruik te water. Van de allergrootste waarde zijn zij bij landingen, eensdeels door het geweldige vuur, dat tegen het landingspunt kan worden geconcentreerd, om de landing te dekken, anderdeels door de kracht, die zij kunnen verleenen in de eerste stellingen na de aanvankelijk gelukte landing.

Dansk Rekyrliffel Syndikat (\pm 1906):

Bij de zeemacht zullen deze geweer-mitrailleurs in vele gevallen zeer doeltreffend zijn, daar het geringe gewicht en de eenvoudige uitrusting het mogelijk maken, gedurende het gevecht de wapens eerst op te stellen, als men ze moet gebruiken, zoodat de kans is uitgesloten, dat de vijand met zijn artillerievuur deze wapens reeds bij het begin van het gevecht zou kunnen vernietigen. Bij landingsondernemingen kunnen zij gemakkelijk op den voorsteven aangebracht worden, van waar dan een hevig vuur tegen de kust kan worden geopend; eveneens kunnen zij, door de het eerst gelande troepen in stelling gebracht, aan de volgende echelons bij het landen een belangrijken steun verleenen.

Uitbreider is de latere beschrijving van het D. R. S.:

»Op alle oorlogsbodems, slagschepen, kruisers, torpedobooten, vormen mitrailleurs een bestanddeel van de bewapening. In het volgende zal op de voordeelen gewezen worden, die men door aanwending van den Deenschen geweer-mitrailleur, stelsel MADSEN, in plaats van de zware machinegeweren (MAXIM, COLT, HOTCHKISS, enz.), zal verkrijgen.

I. Op grootere bodems. De Russisch-Japansche zeeslagen hebben doen zien, dat alle geschut met al zijne installaties, zoo het niet door zware pantsers gedekt is, reeds gedurende het gevecht op grooten afstand vernield wordt, derhalve in het algemeen lang vóór b.v. het mitrailleurvuur kan worden toegepast, en bij torpedobootaanvallen mist men dan het middel, om zich daartegen te verdedigen. Desgelijks in het geval, dat torpedobooten reeds over dag verrassende aanvallen richten tegen een schip, hetwelk in half ontredederden toestand afdrijft en zich van zijn eskader verwijdert.

De Deensche geweer-mitrailleur, stelsel MADSEN, verdient de voorkeur wegens:

- a. het geringe gewicht;
- b. de omstandigheid, dat het geen stel behoeft;
- c. den billijken prijs.

Ad a. Het gewicht bedraagt 8 KG. Een zwaar machinegeweer, b.v. de MAXIM, weegt 26 KG. en de affuit 25 KG. Dekking der

geweer-mitrailleurs gedurende het eerste deel van den hoofdstrijd wordt verkregen door pantserstorens en pantserkazematten, waarin zij zelfs niet meer ruimte behoeven dan gewone geweren.

Volgt nu een aanval van torpedobooten, dan is de geweer-mitrailleur in den kortsten tijd op het open dek vuurvaardig.

Ad *b*. Zij hebben geen stel noodig; de tromp wordt door de vork gesteund, of tegen de verschansing of tegen eenige andere rechtopstaande inrichting. De gezamenlijke wapens kunnen aldus aan de zijde van den aanval in actie worden gebracht, wat met zware machinegeweren niet mogelijk is wegens de affuit en het gewicht.

Ad *c*. Wegens den billijken prijs en de enkele benoodigde bedieningsmanschappen kan men een groot aantal geweer-mitrailleurs aan boord hebben, waardoor hun eenige nadeel tegenover de machinegeweren (300 schoten per minuut tegenover 5 à 600 van den zwaren mitrailleur) wordt opgeheven.

De zware machinegeweren zijn in bovengenoemde opzichten, bij geweer-mitrailleurs vergeleken, in het nadeel. Eensdeels zijn ze te zwaar, om snel ter plaatse te zijn, anderdeels vorderen zij vaste installaties (pivotaffuiten of dergelijke), die al van verre weggeschoten zullen worden, terwijl de Deensche geweer-mitrailleurs overal kunnen worden aangewend, al zijn het dek en de recht opstaande voorwerpen ook nog zoo stuk geschoten en vernield.

II. Op torpedobooten. De zeegevechten zullen in den modernen oorlog in den regel plaats vinden in de nabijheid van het bevestigde steunpunt van de zwakkere vloot.

Bijna elken nacht zal de aanvaller zijne torpedobooten en andere lichte vaartuigen over de mijnversperringen zenden, met het doel die onschadelijk te maken: afzoeken van den bodem, opvisschen, tegenmijnen.

Dan zal het zelfde zich voordoen als bij Port Arthur: de aanvaller zal in den donkeren nacht stooten op de vaartuigen van den verdediger en heete nachtgevechten zullen plaats hebben.

Juist in die korte, hevige gevechten zullen geweer-mitrailleurs eene goede toepassing kunnen vinden. Zij zullen door hun vuur de vaartuigen des vijands dikwijls doen zinken. Mogelijk zal de uitslag voor het lot der mijnversperring beslissend zijn.

In ieder geval is het duidelijk, dat een torpedoboot of destroyer veel sterker bewapend kan worden met geweer-mitrailleurs dan met machinegeweren.

Beide soort wapens verschieten ééne soort projectielen, met de zelfde aanvangssnelheid en trefkans. Het aantal dier wapens per torpedoboot wordt bepaald door:

- het gewicht, dat kan worden geladen;
- de ruimte aan dek en brug;
- de kosten;
- de beschikbare bedieningsmanschappen.

In al deze opzichten staat de geweer-mitrailleur bovenaan. Men zal b.v. eene torpedoboot, naast 1 à 2 kanonnen van 75 mM. of 57 mM., met 4 zware machinegeweren of met 16 geweer-mitrailleurs kunnen bewapenen.

Neemt men, als voorbeeld, voor de zware machinegeweren de MAXIM. Deze weegt 26 KG. en de torpedoboot-affuit 25 KG. Ter vergelijking diene nu het volgende:

4 zware mitrailleurs, gewicht 200 KG., per minuut 2400 schoten; 16 geweer-mitrailleurs, gewicht 128 KG., per minuut 4800 schoten.

Hierbij komt nog, dat de 16 geweer-mitrailleurs naar de zelfde zijde kunnen werken. Van de 4 zware machinegeweren is zulks slechts met 2 à 3 het geval, waardoor de vorengenoemde verhouding der schoten wordt 4800 voor de geweer-mitrailleurs tegenover 1200 à 1800.

Het gevecht is slechts van korten duur. Het geheele vuur concentreert zich vanzelf tegen het licht, dat aan 's vijands zijde uit de duisternis opdoemt. Het is aan geen twijfel onderhevig, dat 3 à 4 MAXIM-machinegeweren sneller onbruikbaar gemaakt zijn dan 16 geweer-mitrailleurs, die al heel moeilijk buiten gevecht te stellen zijn.

Op de aangegeven gronden is de Deensche geweer-mitrailleur voor riviervaartuigen bijzonder geschikt. Met het oog op den diepgang is het geringe gewicht hier van nog grooter beteekenis.

Vooral voor landingsondernemingen is de voorrang, die den geweer-mitrailleur boven het machinegeweer toekomt, opvallend.

Splitsen wij de eigenlijke landing in:

a. Den overgang uit de transportvloot in de sloepen, enz., alsmede het landen.

b. De operaties aan land.

Wat *a.* betreft, spreekt het vanzelf, dat de geweer-mitrailleur, die als een gewoon geweer de ladder afgedragen wordt, gemakkelijker aan boord van een landingsvaartuig komt dan een zwaar machinegeweer, dat met zijn landingsaffuit tusschen de 48 en 84 KG. weegt.

Geschiedt de ontscheping op de ankerplaats in open zee of bij onstuimig weder, dan moeten machinegeweren door kranen naar beneden gevierd worden, een moeilijk en tijdroovend werk, daar de vaartuigen hevig in de zware zee slingeren. De vijand merkt dan gemakkelijk, dat het ernst is met de landing.

Zijn de machinegeweren eindelijk aan boord van de landingsvaartuigen gekomen, dan blijken zij veel ruimte in beslag te nemen, terwijl de vaartuigen door het gewicht van de lading zeer diep liggen. Door de ruimte, die het machinegeweer inneemt, blijft er in de sloep ook maar plaats voor weinig personeel.

Is nu de linie van landingsbooten de kust zoo dicht genaderd, dat het vuur der oorlogsbodems moet worden gestaakt, dan komt het kritieke oogenblik van de landing, waarbij een van de kust uit

snel ondernomen tegenaanval alle kans heeft, het landingsechelon eene nederlaag toe te brengen.

Uit de landingsbooten kunnen de zware mitrailleurs in het algemeen niet vuren, wel daarentegen de geweer-mitrailleurs, waarbij de pooten tegen kettingen, strengen als anderszins steunen. Zoodra de landingsbooten de kust zoo dicht zijn genaderd, als haar diepgang toelaat, springen de schutters met de Deensche geweer-mitrailleurs te water en zijn in den kortsten tijd in stelling aan de kust, terwijl het bij sterke branding zeer lastig is, zware mitrailleurs (als de MAXIM) aan land te brengen, waar dan de gescheiden deelen eerst moeten worden vereenigd, vóór die wapens tot vuren gereed kunnen worden gemaakt.

Dikwijls moeten zeesoldaten in bezittingen en koloniën in afgelegen, onbeschaafde streken optreden, waar tochten moeten worden gemaakt door moeras en woud, en rivieren moeten worden overgetrokken met kano's of zwemmende.

Dat de lichte Deensche geweer-mitrailleur hier gemakkelijk kan worden medegevoerd, waar de zware mitrailleur moet worden achtergelaten is voor iedereen duidelijk.

Op de beteekenis van het wapen voor landingstroepen, enz. wijzen met een enkel woord:

J. C. J. ROMSWINCKEL, Mei 1906. (»Wat een steun zouden REXER-geweren geven aan debarkeerende troepen, indien b.v. in elke sloep één aanwezig ware!«)

A. B. C., Madrid 2.6. 1908, Ametralladora MADSEN.

El Mundo Militar, Número 6, Madrid 1908, El Fusil-ametralladora MADSEN.

La Ilustración Espanola y Americana, Núm. 12, Madrid 1908, El Fusil-Ametralladora MADSEN.

El Imparcial, 6.3. 1909, Mexico, Fusiles-Ametralladoras »MADSEN«.

Enkele dagen geleden ontving ik de Revue de l'armée belge, Tome VI, 1910, waarin de Kapitein NOËL zijn artikel, »État actuel de la Question des Mitrailieuses, des Fusils-mitrailleuses et des Fusils automatiques«, vervolgt. De geachte schrijver geeft in Hoofdstuk VI algemeene beschouwingen over geweer-mitrailleurs, daarbij vooral het type MADSEN, als het meest bekend, behandelende. De Heer NOËL is lang niet ingenomen met deze wapens. Ik zal zijne beschouwingen grootendeels geven, hier en daar voorzien van eene aantekening, terwijl ik overigens naar andere hoofdstukken van mijn artikel verwijs.

»De lichtste mitrailleur is zonder twijfel de beste, mits zijne werking voldoende blijve. Evenals bij de veldartillerie zijn de twee factoren beweegbaarheid en vermogen ook hier met elkaar in strijd. Wat nu betreft de beweegbaarheid, als gevolg van de lichtheid van het wapen, zoo schijnt de geweer-mitrailleur het ideaal te zijn, en bijzonder geschikt, om de infanterie in alle fasen van het gevecht te vergezellen.

Eene sectie van twee geweer-mitrailleurs met het noodige personeel is ternauwernood van eene gewone patrouille te onderscheiden; zij kan, zonder verontrust of gezien te worden, tot dicht bij den vijand sluipen, om hem verrassend onder vuur te nemen op de afstanden van het werkzame infanterievuur. Zij kan de vijandelijke artillerie bekruipe en deze overvallen met een geweldig enfileer- of rugvuur. Dank zij de geringe ruimte, die zij inneemt, en bij een oordeelkundig zich voegen naar het terrein, zal het der artillerie moeilijk vallen, zich tegen haar te verdedigen.

Zijn bij de cavalerie geweer-mitrailleurs ingedeeld, dan kan de schutter het wapen aan het zadel bevestigen, te gelijk met den eersten munitie-voorraad, terwijl de reserve-munitie wordt vervoerd door andere ruiters of op pakpaarden.

Tot zoover gaat alles goed, niet waar? Edoch, nu komt de *maar*, het vermogen. Op gezag van den Commandant BECKMANN van de Technische Militaire Academie, vervolgt de Heer NOËL in dit opzicht:

»De geweer-mitrailleur kan max. slechts 250 schoten per minuut in duurvuur afgeven, als men de juistheid niet wil schaden, die toch al gering is.«

Over de vuursnelheid is door mij reeds het noodige gezegd. Ik acht die voor zulk een licht wapen meer dan voldoende. Dat de nauwkeurigheid gering zou zijn, wordt door mij ontkend. Ballistisch is het enkele schot uit een opgelegd handvuurwapen, een geweer-mitrailleur of een machinegeweer ongeveer gelijk: getrokken gedeelte van den loop en munitie zijn gelijk. Wie met een geweer of karabijn kan schieten, kan zulks na eene enkele aanwijzing ook met een geweer-mitrailleur, die bovendien van voren met de pooten in den grond en van achteren op (in) den schouder van den schutter rust. Geoeffendheid in het met voldoende nauwkeurigheid houden van de vizierlijn in de richtlijn en in de snelle magazijnsverwisseling bij duurvuur is vrij spoedig verkregen.

»Men moet dus afstand doen van eene wezenlijke voorwaarde: groote vuursnelheid.«

De vuursnelheid is geringer dan die van een eigenlijk machinegeweer, maar daartegenover staat, dat groote, niet te miskennen voordeelen verkregen zijn, waardoor een veelzijdig gebruik mogelijk is.

»En zelfs met die verminderde vuursnelheid kan men onder de gunstigste omstandigheden geen schietseries van meer dan 500 schoten achtereen doen zonder belangrijke vermindering van de nauwkeurigheid: de spreiding neemt sterk toe en de hanteering wordt moeilijk.«

De inhoud van deze zinsnede is overdreven. Ik heb zulks al vroeger opgemerkt. Men kan een krachtig vuur onderhouden, als men de wapens (2, 3, 4 of 6 in getal) bij opvolging doet vuren. Men neme dan per wapen korte series (100 of 200 schoten). Lange duurvuren worden vermeden. Moeten alle hens op dek, moeten de geweer-

mitrailleurs te gelijk hun grootste vuurkracht ontwikkelen, dan staan zij natuurlijk achter bij machinegeweren met watermantel en banden van 250 patronen.

»De afkoeling is dus onvoldoende en ten gevolge daarvan kan dit wapen van zijne goede eigenschappen slechts gedurende korte oogenblikken blijk geven.«

De groote fout van enkele auteurs en het heir van navolgers is, dat men den zelfden maatstaf aanlegt voor machinegeweren en geweer-mitrailleurs. Beide wapens hebben recht, zich naast elkaar te ontwikkelen. Vergelijk het ruimere inzicht van den Duitschen Kapitein A. FLECK in Die neuesten Maschinengewehre, Fortschritte und Streitfragen, 1910.

»Het kan voorkomen, dat het wapen dienst weigert in kritieke oogenblikken bij langer voortgezet, meer intensief vuur.«

Ook het machinegeweer met watermantel kan in een dergelijk geval dienstweigeraar worden, zij het misschien in den regel later. Over de eigenlijke machinegeweren met luchtkoeling spreek ik nog niet eens.

»De plus, le fauchage en profondeur est à peine possible; il est très difficile en direction.«

Ik ben van eene andere meening, zooals ik reeds vroeger schreef. Het wapen kan gemakkelijk naar alle zijden worden gericht. Strooien in breedte en diepte gaat best. Maar zooals bij elk wapen, is ook hier voor den schutter degelijke voorbereidende oefening noodig, te leiden door een vakman. Bekwaamheid is dan spoedig verkregen.

»Eindelijk worden de fysieke krachten van den schutter bij duurvuur op eene zware proef gesteld; hij zal te gauw moe zijn en de uitkomsten zullen daaronder lijden.«

De schutter moet een flink gebouwde man zijn. Na eenige oefening zal hij gerust een lang automatisch vuur kunnen volhouden, zonder dat deswege de uitkomsten zullen verminderen. En werkt men oordeelkundig met deze wapens, dan worden vanzelf en schutters en wapens gespaard en kan men tevens zuinig te werk gaan met de munitie.

»Afgescheiden van deze gebreken, kan de geweer-mitrailleur (de schrijver, dus de Commandant BECKMANN, spreekt van den MADSEN geweer-mitrailleur) in zijn tegenwoordigen toestand niet beschouwd worden als geheel bruikbaar voor den oorlog. Andere lichte constructies hebben tot heden geene bevredigende uitkomsten gegeven.

Als een Staat waarde hecht aan eene goede werking in alle tactische gevallen, moet hij zich bij den tegenwoordigen stand van de techniek een grooter gewicht getroosten.«

Velen zijn van oordeel, dat geweer-mitrailleurs zeer geschikt zijn voor den oorlog.

De berichten uit Rusland zijn tegenstrijdig. Reeds vroeger werd door mij een en ander vermeld. Aan den eenen kant zeer groote ingenomenheid met, aan den anderen kant veroordeeling van het

wapen, soms zelfs de wensch, weer terug te keeren tot de MAXIM-machinegeweren voor de cavalerie. Vergelijk v. LÖBELL's Jahresberichte, 1909, blzn. 216, 315. De Kapitein NOËL haalt ook aan het overdreven ongunstige oordeel van den Russischen Kolonel VON BUNTING, Commandant van het 2^e Daghestan cavalerie-regiment, een voorstander van de MAXIM's. Ten einde niet te veel in herhalingen te vervallen, sla ik dit citaat maar over.

Mijne correspondentie met eene buitenlandsche specialiteit, die in Augustus 1910 uit Rusland terugkeerde, moge weer de vele voorstanders bevredigen: »Men is in Rusland zeer tevreden met den geweer-mitrailleur; trouwens eene nieuwe bestelling bij de Deensche-fabriek moge als bewijs gelden«.

Nu ik toch over mijne briefwisseling spreek, zij opgemerkt, dat Uruguay nieuwe bestellingen van geweer-mitrailleurs, stelsel MADSEN, heeft gedaan. In China wil men zelfs eene eigen groote fabriek, met eene capaciteit van 10 geweer-mitrailleurs, stelsel MADSEN, per dag, wat heel wat beteekent. De Chineesche regeering is in onderhandeling met het D. R. S. tot inrichting van die fabriek in Canton.

Keeren wij terug tot het artikel in de Revue de l'armée belge.

De Heer NOËL geeft op voor het gewicht, door het paard van den geweer-mitrailleurruiter te dragen: zadel 16 KG.; wapen 7,5 KG.; munitie 10 KG.; mantel 3,5 KG.; uitrusting 3,25 KG.; revolver met patronen 2 KG.; bovendien het gewicht van den ruiter en de sabel.

»Eene reserve van 2400 patronen ongeveer kan door één pakpaard (gemiddeld gewicht 120 KG.) worden vervoerd«.

Hier heeft men magazijnen van 25 patronen op het oog (b.v. Rusland), maar dan draagt het paard van den geweer-mitrailleurruiter ook die magazijnen, dus in het algemeen 400 patronen, en niet 300, zooals de opgave bij den Heer NOËL luidt.

»Zowel deze wapens als de eigenlijke mitrailleurs op affuit vereischen een zeer aanzienlijken, onmiddellijken voorraad patronen wegens de groote vuursnelheid. De munitie-aanvulling is bij de eigenlijke machinegeweren en vooral bij de geweer-mitrailleurs een der moeilijkste vraagstukken voor de organisatie; dit geldt reeds voor het snelvuurkanon en de kleinkaliber-repeteergeweren«.

Iuist, al kan ik mij dit »vooral« voor de geweer-mitrailleurs niet begrijpen. En eene reden te meer, om te werken met korte duurvuren per wapen.

»De geweer-mitrailleurs zijn overgangsvormen tusschen de kleinkaliber-repeteergeweren (ik zou liever zeggen: tusschen de automatische handvuurwapenen) en de automatische mitrailleurs, waarvan de laatste modellen eenvoudiger, bescheidener, lichter geworden zijn, zoodat zij ongeveer in alle fasen van het gevecht benut kunnen worden«.

Het gebruik van geweer-mitrailleurs kan veelzijdiger zijn dan dat van machinegeweren, zelfs met verminderd gewicht.

»Sommigen zijn van oordeel, dat deze geweer-mitrailleurs zeer voordeelig zouden zijn, om de cavalerie van een machtig vuurwapen te voorzien, en zouden ze tevens opgenomen wenschen te zien in de bewapening van de infanterie-bataljons en de compagnieën wielrijders. Van een economisch standpunt bezien, een factor van gewicht, zij opgemerkt, dat de geweer-mitrailleur ongeveer $\frac{1}{3}$ kost van het eigenlijke machinegeweer. Wat betreft de capaciteit, kan men zeggen, dat men 6 geweer-mitrailleurs noodig heeft, om de zelfde werking te verkrijgen als met een HOTCHKISS-, een MAXIM- of een SCHWARZLOSE-mitrailleur. De geweer-mitrailleur eischt, voor de aanvulling, eene even groote sterkte aan personeel en paarden als de mitrailleur op driepoot, welken de industrie reeds voldoende licht en beweegbaar heeft gemaakt onder behoud van eene krachtige en doeltreffende werking. Door de groote lichtheid offert men op de kracht, het weerstandsvermogen, de stabiliteit. Er is eene grens, zij kan niet worden overschreden, dan tot schade van de werktuigen.

Wij zijn van meening, dat de geweer-mitrailleur, zonder affuit of vasten steun, als bij den veldvuurmond of den automatischen mitrailleur, slechts rustende op eene eenvoudige steunvork bij de monding van het wapen, nooit eene zeer groote nauwkeurigheid zal bezitten.

De vork is slechts een steuntje voor den geweer-mitrailleur; vandaar het inconvenient van het gebruik uit de vrije hand, hetgeen in eene lange schietserie te veel van den schutter vergt, daar hij den terugstoot moet opvangen, en bovendien te nadeelig is met het oog op de juistheid van het vuur.

De vuursnelheid, die men zal hebben te ontwikkelen in enkele oogenblikken van het gevecht, zal ook veel minder zijn dan die van den mitrailleur.

De geweer-mitrailleur is meer dan zijn oudere broeder onderhevig aan de deprimeerende invloeden van het slagveld. Het machinegeweer is niet zoo vatbaar voor de moreele invloeden, die op den schutter werken, en dit is een van zijn groote voordeelen; het is eene machine, geen man, wiens zenuwen altijd min of meer gevoelig zijn, wat men daaraan ook moge doen«.

Ik merk op, dat de sterkte aan personeel en paarden (cavalerie) bij geweer-mitrailleurs geringer kan zijn dan bij machinegeweren, dat het lichtste machinegeweer altijd nog heel wat zwaarder is dan de geweer-mitrailleur. De eenvoudige behandeling, zonder omslag, is in het voordeel van den geweer-mitrailleur. Men moet het personeel met zorg kiezen: jonge, krachtige mannen, niet groot in woorden, maar met daden in de knuisten. Ook bij de eigenlijke machinegeweren, met hunne meer samengestelde behandeling, zullen moreele invloeden zich c. q. niet minder doen gevoelen.

»Bij den geweer-mitrailleur zijn de richtingen het munitieverbruik moeilijk na te gaan«.

De vuurleider kan zien, of het vizier goed gesteld is; overigens

tracht hij de uitwerking waar te nemen, terwijl de schutter richt en op den trekkerstaart drukt. De schutter is ten gevolge van den aard van het wapen en de wijze van gebruik weinig kwetsbaar.

Het munitieverbruik is gemakkelijk na te gaan.

»Bij het schieten met het machinegeweer, waarbij de stand van den loop niet verandert, wordt de nauwkeurigheid niet beïnvloed door de persoonlijke eigenschappen van den schutter. De spreiding is gering, de bundel zoo dicht, dat op alle afstanden het trefvlak kleiner is dan bij het vuur van de corresponderende sterkte aan geweren. Het machinegeweer wordt bediend door gegradueerden, het schieten geleid en gecontroleerd door een officier, hetgeen den mitrailleur eene meer juiste en snellere werking waarborgt. Bij gelijkheid van personeel en paarden, geven wij de voorkeur aan de zware machines op affuit, de automatische mitrailleurs, boven de geweermitrailleurs.«

Bij tegenstanders schijnt de vraag te zijn: Machinegeweren of geweermitrailleurs? Dus, dikwijls onbewust, voordeelen van de machinegeweren breed uitmeten, de nadelen van de geweermitrailleurs in het licht stellen. Neen, een leger heeft beide wapens noodig, om profijt te trekken van beider voordeelen. Voor sommige doeleinden zullen b.v. geweermitrailleurs door hun aard beter voldoen dan machinegeweren. Door de eenheid van munitie heeft de invoering van beide wapens voor de practijk geen bezwaar.

In »Chapitre VII« schrijft de Heer NOËL :

»Le fusil-mitrailleuse danois, système MADSEN, se distingue de la véritable mitrailleuse, en ce que, en principe, il ne comporte aucun support à roues ou à traîneau. Il peut servir, si on le veut, comme un fusil ordinaire, et il se transforme en mitrailleuse par l'adjonction très rapide de chargeurs en tôle étamée facilement remplaçables pendant le tir, et d'un manchon, pour éviter le trop grand échauffement du canon«.

Oók voor het vuren schot voor schot gebruikt men magazijnen. Trouwens de patronen worden alle in magazijnen verpakt medegevoerd. De aanvoer van patronen, een voor een, door deze in den magazijnhouder te leggen, zou bij het gebruik te velde tijdroovend zijn en aanleiding kunnen geven tot haperingen.

De loopmantel (vast gedeelte) dient tevens tot geleider van den loop (beweegbaar gedeelte). Hij zit bij het gebruik steeds om den loop, en is vast verbonden met de kast (met magazijnhouder).

»Il pèse à peu près 7 kg. 500. Chaque boîte-chargeur, en forme de secteur circulaire, contient 25 cartouches, à la volonté du tireur, et peut se vider automatiquement en deux secondes environ, ou bien coup sur coup«.

Het aantal patronen in het magazijn wordt bepaald door hare afmetingen (kaliber).

»L'échauffement exagéré du canon est évité par l'emploi d'un

manchon portant des ouvertures longitudinales, permettant le dégagement de la chaleur et le refroidissement du canon à l'aide d'un injecteur d'eau froide pendant l'arrêt dans le tir.

Le canon porte des nervures cylindriques jouant le rôle de radiateur.

Daarop volgt eene zeer korte beschrijving van de werking, die wij reeds woordelijk aantreffen in »La Belgique militaire« 4 Juli 1909.

(Wordt vervolgd.)

Is afschaffing van den juist-snelen aanslag gewenscht ?

Bij circulaire van den I. d. I. d.d. 17 November 1909 werd o.a. gelast, dat bij het Wapen der infanterie eene schietproef zou plaats hebben.

Bij die proef zou door twee bataljons per regiment per hoofd vijf schoten (één patronenvuur) met tijdopname op 300 M. worden afgegeven in knielende houding op eene schijf van 2,5 M. breedte en 1,7 M. hoogte.

De I. d. I. teekende daarbij aan: »Deze oefening zal de gelegenheid geven om vergelijkend na te gaan, welke uitkomsten verkregen worden op een doel, dat meer verwijderd is opgesteld.¹⁾»

»Het hier afgegeven vuur zal door een kleiner aantal treffers of langer tijd aan het narichten besteed, minder gegevens opleveren *»ter beoordeeling van den aanslag*; deze omstandigheid doet de uitkomsten van een proefvuur op grooteren afstand van minder groote waarde zijn; door echter ook het schieten op 300 M. in beschouwing te nemen, wordt tegemoet gekomen aan een vaak in het wapen uitgesproken wensch *en kan een indruk worden verkregen van de uitkomsten op zulk een afstand.*»

Bij circulaire van 30 Juni 1910 werden de bij het bovenbedoelde proefvuur verkregen resultaten ter kennis van het Wapen gebracht. Die resultaten waren o.a.:

CATEGORIEËN.	Aantal deelnemers.	Gem. tijd per schot.	Procent schoten met 1 of 2 onderstrepingen (*)	Procent misshots.
Vaste kader.	982	2,16'	38	20
Miliciens (achtmaanders zonder getuigschrift).	1688	2,2'	23	28½

*) Een trefcijfer van een schot in de schijf wordt eenmaal onderstreept, indien de schutter vooraf de afwijkingsrichting goed heeft aangegeven, en dubbel onderstreept, indien hij daarenboven de plaats, waar z.i. het schot moet zitten, vrij nauwkeurig (afhankelijk van den afstand) heeft aangeduid.

¹⁾ Door de twee andere bataljons per regiment werd eene schietproef gehouden op 100 M.

²⁾ De cursiveering in de aanhalingen is van mij. Schr.

Bij deze resultaten teekende de I. d. I. aan:

»Een schietoefening op 300 M. moet niet beschouwd worden als een goede gelegenheid tot het beoordeelen van de vaardigheid in den »juist snellen aanslag«. Die vaardigheid kan over 't algemeen niet »van dien aard zijn, dat het geweer dadelijk na de aanslagbeweging »op het mikpunt juist gericht is.

»Uit deze uitkomsten toch wordt de indruk verkregen, dat te veel »tijd is besteed aan ieder schot om de vaardigheid in den juist snellen »aanslag goed te doen uitkomen«.

Uit het bovenstaande staatje valt af te leiden:

1°. De tref-resultaten van het vaste kader waren slecht.

2°. Het zelfde als onder 1°. ten opzichte van de miliciens. Op 300 M. wisten dezen van elke vier afgegeven schoten gemiddeld slechts van een dier schoten te zeggen, waar het ongeveer gevallen was. Meer dan 75% der schoten was maar weggepoft in de richting van de schijf.

3°. Bijna een derde der schoten door de miliciens op 300 M. afgevuurd, misten de schijf van 2,5 M. breedte en 1,7 M. hoogte.

Deze resultaten zijn m.i. bedroevend en wijzen er op, dat wij — afgescheiden van alle geleerdheid over hoogere reflex-bewegingen, snelcoördinatie, evenwichts-coördinatie-vermogen tot tiende deelen van seconden opklimmende onbewuste besluitvaardigheid, enz., enz. — hoe eerder hoe beter den juist snellen aanslag . . . in den doofpot moeten stoppen.

Want de waarde van een schot zit in den *TREFFER* en niet in den *AANSLAG*.

Ik vestig hier de aandacht op punt 357, R. I. II, alwaar ik lees:

»Diensvolgens zullen eenheden. . . indien het algemeen vuur ge»opend is binnen den afstand van 800 M. haar vuurlinie op de »hoogste sterkte brengen en trachten haar zooveel doenlijk op die »sterkte te houden.«

Tusschen 800 en 400 M. moet het infanterievuur den tegenstander, de grootste verliezen toebrengen en hoe zullen bij onze infanterie dan de resultaten zijn, indien ze er op 300 M. reeds zoo slecht uitzien? En men zegge niet: Een misschot heeft ook zijn waarde, want het kan een tegenstander, die zooveel meer naar voren of naar achteren of zooveel meer links of rechts staat, treffen — want dan zou ik antwoorden: »laat ons dan maar met het geheele schietonderricht »ophouden, slaan wij vizier en korrel van het geweer af en zenden »wij maar een loodregen naar den vijand.«

Het moet toch het streven zijn op de gevechtsafstanden de dieptespreiding van den bundel zoo gering mogelijk te doen zijn.

Boven een betrekkelijk korten afstand wordt immers niet gericht op een bepaald mannetje, op N^o. zooveel van rechts of links. In het

gevecht wordt gericht op bepaalde strooken, liniën, dijkranden, enz., waar men veronderstelt of weet, dat men den vijand kan treffen. Men behoeft dan zeker niet met juist-snellèn aanslag te vuren, maar de kogels moeten inslaan op de zoo kort mogelijke dieptestrook, nadat de afstand met zorg bepaald is.

Afgescheiden van enkelen, die ik wel tot de z.g. kunstschutters zou willen rekenen, leert onze infanterie thans m. i. wel *snel* schieten, maar tevens *slecht* schieten.

In de gehouden proef meen ik voor deze stelling een bewijs te zien.

SCHÖNSTEDT.

Nederlandsche Spoorwegexploitatie-troepen.

I. BESTAANDE ORGANISATIE VAN DE SPOORWEG-EXPLOITATIE-COMPAGNIE VAN HET REGIMENT GENIETROEPEN.

Volgens het Koninklijk Besluit van 29 Juni 1904, No. 46, ter kennis van de landmacht gebracht door de Ministerieele Beschikking van 9 Juli d.a.v., VIIe Afd., No. 142, kunnen thans ingelijfden bij de militie te land en dienstplichtigen bij de landweer, krachtens art. 9 van de Militiewet 1901, of art. 9, 2^e lid, van de Landweernetwet, met eene vrijwillige verbintenis overgaan naar de exploitatie-compagnie van de spoorwegafdeeling van het regiment genietroepen.

Bedoelde militie- en landweerplichtigen moeten daartoe, in bepaalde, door den Minister van Oorlog aangewezen betrekkingen, in dienst zijn bij de Maatschappij tot Exploitatie van Staatsspoorwegen, de Hollandsche IJzeren Spoorwegmaatschappij, de Nederlandsche Centraal Spoorwegmaatschappij of de Noordbrabantsch-Duitsche Spoorwegmaatschappij. Bovendien moeten de ingelijfden bij de militie de eerste-oefening en — zoo zij daarvoor zijn aangewezen — den dienst bij het blijvend gedeelte hebben volbracht.

Aantal vrijwilligers. Was oorspronkelijk door bovenvermelde Ministerieele Beschikking het aantal vrijwilligers vastgesteld op 800, zoo werd bij Beschikking van den Minister van Oorlog van 15 Mei 1909, Afd. Militie en Landweer (M.), No. 193, dit aantal uitgebreid tot 1600.

Duur van de verbintenis. De verbintenis loopt:

a. voor den ingelijfde bij de militie van de onbereden korpsen, met uitzondering van het korps torpedisten, tot den dag, waarop uit de landweer wordt ontslagen de lichter, waartoe hij behoort, of waartoe hij krachtens de bepaling der derde zinsnede van art. 114 der Militiewet 1901 gerekend wordt te behooren, of voor welke hij, krachtens de bepaling der tweede zinsnede van art. 99, j^o art. 6 dezer wet, geacht wordt te zijn ingelijfd en

b. voor den ingelijfde bij een bereden korps of bij het korps torpedisten tot den dag, waarop de lichter, waartoe hij behoort, gerekend wordt te behooren, of waarbij hij geacht wordt te zijn ingelijfd, uit de militie wordt ontslagen.

Wanneer echter een militie- of landweerplichtig vrijwilliger der exploitatie-compagnie den dienst der vorengenoemde Spoorwegmaatschappijen verlaat, of wel ophoudt daarbij eene der door den Minister van Oorlog bepaalde betrekkingen te vervullen, dan wordt hij door

den Minister van Oorlog uit zijne verbintenis ontslagen en voor het verdere verloop van zijn dienstdtijd weder bij de militie of bij de landweer ingedeeld.

Verplichtingen aan de verbintenis verbonden. De militie- en landweerplichtige vrijwilligers van de exploitatie-compagnie zijn verplicht, om, indien zulks wegens bijzondere omstandigheden voor de verzekering van het spoorwegverkeer wordt vereischt, bij oproeping door of van wege den Minister van Oorlog, onverwijld op te komen voor den werkelijken dienst, om in militair verband dienst te verrichten op de spoorwegen.

Gedurende den tijd, dien zij niet in werkelijken dienst doorbrengen, worden de vrijwilligers beschouwd als verlofgangers van de genie-troepen in den zin van art. 118 der Militiewet 1901 of van art. 22 der Landweeerwet.

In geval van oorlog, oorlogsgevaar of andere buitengewone omstandigheden, wanneer militie en landweer, krachtens art. 185 der Grondwet, buitengewoon onder de wapenen worden geroepen, komen de militieplichtige vrijwilligers weder onder de wapenen bij het korps, waartoe zij vóór het aangaan der vrijwillige verbintenis behoorden, en de landweerplichtige vrijwilligers bij het landweerdistrict, waarbinnen de gemeente hunner woonplaats is gelegen, met inachtneming van de ter zake vastgestelde bepalingen voor militieplichtigen, die bij spoorwegondernemingen in dienst zijn.

Voordeelen van de verbintenis. Als voordeelen zijn aan de verbintenis verbonden: vrijstelling van opkomst onder de wapenen, ingevolge artt. 110 en 111 der Militiewet 1901 en art. 111 der Landweeerwet, alsmede vrijstelling van de verplichting tot het bijwonen van het onderzoek, bedoeld bij art. 125 der Militiewet 1901 en bij art. 29 der Landweeerwet.

2. VOOR- EN NADEELEN VAN DE BESTAANDE ORGANISATIE.

Door de tegenwoordige organisatie van de spoorwegexploitatie-compagnie mag thans het spoorwegverkeer onder buitengewone omstandigheden, zij het ook op bescheiden schaal, als verzekerd worden beschouwd, zoodat als zoodanig deze compagnie geheel aan hare bestemming zal kunnen beantwoorden.

De voortdurend inkomende aanvragen van personeel van de betrokken spoorwegmaatschappijen, om de vrijwillige verbintenis te mogen sluiten, doen de gerechtvaardigde overtuiging ontstaan, dat binnen enkele maanden het benoodigde aantal vrijwilligers compleet zal zijn en vermoedelijk uitbreiding van dit aantal, dus van het spoorwegverkeer onder buitengewone omstandigheden, in overweging zal kunnen worden genomen.

Vrij zeker mag dan ook worden aangenomen, dat eene herhalin

van het gebeurde in 1903 in het vervolg is uitgesloten en enkele leiders van vakverenigingen althans niet meer bij machte zullen zijn, om het spoorwegverkeer in ons vaderland gedurende eenigen tijd geheel te stremmen. In het personeel van de exploitatie-compagnie toch, zullen de directies van de spoorwegmaatschappijen in geval van staking steeds eene kern van militaire spoorwegmannen gereed vinden, om althans een gedeelte van den arbeid van onwillig spoorwegpersoneel te verrichten en het noodzakelijke vervoer van personeel, goederen en brieven te doen plaats hebben.

Het mag echter betwijfeld worden, of de militie- en landweerplichtige vrijwilligers van de exploitatie-compagnie en wel in het bijzonder die, welke slechts gedurende vier maanden voor eerste-oefening onder de wapenen kwamen, in oorlogstijd nog geschikt kunnen worden geacht, om weder dienst te verrichten bij het Wapen, waartoe zij vóór het aangaan van de vrijwillige verbintenis behoorden. Vooral bij een technisch Wapen als de artillerie, waar veranderingen in het materieel en daarmede gepaard gaande reglementswijzigingen herhaaldelijk voorkomen, zal zich het gemis van de herhalingsoefeningen, vooral bij de militie, duchtig doen gevoelen.

Het personeel van de exploitatie-compagnie mag dan ook in geval van mobilisatie worden geacht niet de volle geschiktheid te bezitten voor het vervullen van zijn oorlogsfunctie, zoodat verschillende korpscommandanten deze manschappen uit de bruikbare sterkte zullen moeten afvoeren.

Hierbij komt nog, dat, bij mobilisatie, in de eerste dagen over het grootste gedeelte van de militie- en landweerplichtige vrijwilligers van de exploitatie-compagnie niet kan worden beschikt, omdat deze, ingevolge opdracht van de Permanente Militaire Spoorwegcommissie, eerst bij hun korps onder de wapenen komen, wanneer dit door den Voorzitter van deze Commissie wordt gelast.

Bovendien is bij mobilisatie de sterkte van de verschillende korpsen zoodanig, dat het gemis van de vrijwilligers der exploitatie-compagnie niet groot is. Mij is b.v. medegedeeld, dat deze voor het formeeren van het 5^e en 6^e bataljon der regimenten infanterie overbodig zijn.

Aangezien dus de militie- en landweerplichtige vrijwilligers van de exploitatie-compagnie in oorlogstijd, door het gemis van de noodige vredesoefeningen, niet volkomen berekend kunnen zijn voor de hun toegedachte oorlogsfunctie en zij bovendien bij mobilisatie grotendeels niet dadelijk onder de wapenen komen, of wel overcompleteet zijn, zoo verdient het overweging, na te gaan, of — door eene wijziging van de bestaande organisatie van de exploitatie-compagnie — van deze vrijwilligers niet een nuttiger gebruik zou kunnen worden gemaakt voor spoorwegexploitatie in oorlogstijd, m.a.w. de voor tijden van staking zoo belangrijke bestemming van de exploitatie-compagnie uit te breiden tot oorlogstijd.

3. DIENSTEN, DOOR SPOORWEGEXPLOITATIE-TROEPEN IN OORLOGSTIJD TE VERRICHTEN.

Van de vele nuttige diensten, welke in oorlogstijd door militaire spoorwegexploitatie-troepen kunnen worden verricht, mag wel in de eerste plaats worden genoemd de verzekering van het mobilisatievervoer. Waar eenige leiders van vakverenigingen in 1903 niet schroomden, zich openlijk tegen het gezag te verzetten, daar mag worden betwijfeld, of in tijden van oorlog, wanneer op zoo velerlei wijzen van het spoorwegpersoneel onschatbare diensten worden geëischt, wel geheel op de toewijding en vaderlandsliefde van het personeel der spoorwegmaatschappijen kan worden gerekend.

Reeds herhaaldelijk is, ook in dit Tijdschrift, van verschillende zijden er de nadruk op gelegd, dat vooral voor eene kleine Mogendheid als de onze eene snelle mobilisatie noodzakelijk is, om met succes de verdere operaties te kunnen voeren. Juist tegenover een klein leger mag verwacht worden, dat een vijandelijk leger, door een snel optreden in den aanvang van den oorlog, zal trachten een beslissenden voorsprong te behalen. In de in de Vereeniging ter beoefening van de Krijgswetenschap op 16 December 1909 door den Eerste-Luitenant J. M. J. H. LAMBOUY gehouden voordracht: »Beschouwingen over mobilisatie en mobilisatiedekking« werd hierop nog eens bijzonder de nadruk gelegd.

Het mobilisatievervoer moet dus geregeld en snel verlopen, waarvoor in de eerste plaats moet kunnen worden vertrouwd op het voor dit vervoer noodige personeel. Eene staking hiervan in de eerste dagen van het belangrijke mobilisatievervoer zou eene nationale ramp zijn, waarvan de gevolgen zouden gelijk staan met eene volslagen demoralisatie en nederlaag van ons leger. Zoo ooit dan is op de mobilisatie van onze strijdkrachten het woord van VON MOLTKE van toepassing: »Ein Fehler in der ursprünglichen Versammlung des Heeres ist im Verlauf des ganzen Feldzuges nicht wieder gut zu machen«.

Kon men vroeger het gewichtige mobilisatievervoer met gerustheid toevertrouwen aan onze spoorwegmannen, zoodat Nederland in dit opzicht een korps spoorwegexploitatie-troepen kon ontberen, dat in de legers van de groote Mogendheden onmisbaar is, om zoo spoedig mogelijk den oorlog op vijandelijk grondgebied over te brengen, zoo zijn thans helaas, de tijden veranderd. De gebeurtenissen van 1903 zijn eene waarschuwing geweest, dat zoowel in oorlogs- als in stakingstijd het Nederlandsche leger moet kunnen beschikken over een korps militaire spoorwegmannen, dat zoo noodig zelf de exploitatie van het voor het mobilisatievervoer vereischte spoorwegnet ter hand kan nemen.

Maar ook na dit mobilisatievervoer zullen in het verdere verloop van den oorlog militaire spoorwegexploitatie-troepen niet te onderschatten diensten kunnen bewijzen. Zoo o.m. voor troepenverschui-

vingen op en naar het gevechtsveld; bij een eventueelen terugtocht van het veldleger binnen de Nieuwe Hollandsche Waterlinie en de Stelling van Amsterdam; voor troepenverplaatsingen in onze duurzaam versterkte liniën, voor den aanvoer van munitie, van levensmiddelen en van andere voor de verpleging van de troepen benoodigde artikelen en niet het minst voor de exploitatie van smalspoorbanen in onze liniën en stellingen.

Bij deze smalspoorbanen, welke thans met behulp van de voor velerlei doeleinden benoodigde »burgerarbeiders« door de artillerie in onze verdedigingsliniën zelf geëxploiteerd moeten worden, zouden georganiseerde militaire spoorwegexploitatie-troepen een uitgebreiden en nuttigen werkkring vinden. Met behulp van paarden en kleine locomotieven kan over deze smalspoorbanen, welker belang reeds in meerdere oorlogen is gebleken, het omvangrijke vervoer plaats hebben van munitie uit de munitiedepots naar de batterijen; van gereedschappen en materialen uit de gereedschappen- en materialendepots en groepsparken; van levensmiddelen, materialen, enz. van de spoorwegstations naar de depots, enz., enz.

Voor het verrichten van al deze omvangrijke diensten zouden deze militaire spoorwegexploitatie-troepen, in vredetijd ingedeeld bij het regiment genietroepen, onder de bevelen moeten staan van den generalen staf en wel van eenen chef van het vervoer en etappewezenen, evenals in Duitschland een »Chef des Feldeisenbahnwesens« is aangewezen.

4. MILITAIRE SPOORWEGEXPLOITATIE-TROEPEN IN HET BUITENLAND.

In afwijking van de bestemming, welke aan soortgelijke Nederlandsche troepen zou moeten worden gegeven, zullen de militaire spoorwegexploitatie-troepen van de legers der groote Mogendheden hoofdzakelijk worden gebruikt voor het bedienen van in bezit genomen lijnen des vijands, om eene snelle verplaatsing van den oorlog op vijandelijk grondgebied te bevorderen.

Onder de best georganiseerde spoorwegexploitatie-troepen verdienen in de eerste plaats genoemd te worden die van het Duitsche leger. De ervaringen, in den oorlog van 1870 opgedaan, hebben in Duitschland het groote belang van goed georganiseerde spoorwegtroepen aan den dag gebracht. Het op 1 October 1871 in Pruisen geformeerde bataljon spoorwegtroepen werd dan ook geleidelijk uitgebreid, totdat op 1 October 1899 de vredesorganisatie van de Pruisische spoorwegbrigade bestond uit 3 regimenten, elk van 2 bataljons en eene exploitatieafdeeling van 3 compagnieën. De sterkte van deze exploitatieafdeeling bedraagt: 16 officieren, 1 officier van gezondheid, 2 kwartiermeesters, 128 onderofficieren en 435 manschappen.

De manschappen van deze exploitatieafdeeling worden gedurende

het eerste jaar van hun diensttijd ingedeeld bij de regimenten spoorwegtroepen en gedurende het tweede jaar bij de exploitatie-afdeeling, terwijl zij daarna bij de reserve van de regimenten spoorwegtroepen overgaan. Het locomotiefpersoneel der afdeeling wordt bij de Staatspoorwegen opgeleid en gaat na afloop van den militairen dienst in burgerlijken Rijksdienst over.

Voor de oefening van deze exploitatie-afdeeling werd in October 1875 de 45 KM. lange »Königlich Preussische Militäreisenbahn» Berlijn (Militärbahnhof Schöneberg)—Zossen—Cummersdorf (schietterrein der »Artillerieprüfungskommission«) in gebruik genomen, welke in 1897 met 26 KM. werd verlengd tot het schietterrein Jüterbog.

In Frankrijk wordt in vredetijd door 1 compagnie spoorwegexploitatie-troepen sedert 1888 de lijn Orleans—Patay—Voves—Chartres geëxploiteerd.

Italië heeft eene spoorwegbrigade (Brigata ferrovieri), bestaande uit 4 compagnieën, bestemd voor spoorwegbouw en 200 compagnieën, voor spoorwegexploitatie. Deze brigade, ingedeeld bij het 4^e regiment genietroepen, staat onder de bevelen van den chef van den generaal staf. De beide exploitatiecompagnieën doen dienst op de lijn Turijn—Porre—Pellice en Brichese—Barge. In oorlogstijd worden nog 2 exploitatiecompagnieën, elk van 800 man, uit de militie geformeerd, terwijl uit het personeel der spoorwegmaatschappijen nog 4 compagnieën worden samengesteld.

In Engeland worden in vredetijd door 2 spoorwegcompagnieën de lijn van het arsenaal van Woolwich en de lijn Upnor—Chatterdon geëxploiteerd. In oorlogstijd worden deze compagnieën tot een bataljon versterkt en onder de bevelen van den »Director of Railways« geplaatst.

In Oostenrijk-Hongarije wordt door de spoorwegtroepen van het regiment spoorweg- en telegraafstroepen in vredetijd een gedeelte van het spoorwegnet in Bosnië en de lijn Dobrylin—Banjaluka geëxploiteerd. In oorlogstijd wordt een »Zentral-Eisenbahntransportabteilung« samengesteld onder de bevelen van den »Chef des Feld-eisenbahnwesens«. Ook een groot gedeelte van het burgerspoorwegpersoneel wordt in oorlogstijd in militair verband gebracht.

In Rumenië is de ceintuurbaan van den fortengordel rondom Boekarest in militaire exploitatie.

Rusland heeft sedert 1904 12 bataljons spoorwegtroepen, elk sterk 38 officieren en 1969 minderen. Door de exploitatiecompagnieën van deze bataljons wordt het Transkaspische spoorwegnet geëxploiteerd.

5. WIJZIGING VAN DE BESTAANDE ORGANISATIE VAN DE EXPLOITATIE COMPAGNIE VAN HET REGIMENT GENIETROEPEN.

Op eenvoudige wijze zouden dergelijke spoorwegexploitatie-troepen ook voor Nederlandsche toestanden uit de bestaande exploitatie-

compagnie van het regiment genietroepen kunnen worden gevormd.

De militieplichtige spoorwegmannen zouden n.l. reeds dadelijk elk jaar kunnen worden ingedeeld bij de exploitatie-compagnie van het regiment genietroepen. Waar thans bij deze compagnie het aantal militie- en landweerplichtige vrijwilligers 1600 kan bedragen, verdeeld over 15 lichten, zou het aantal jaarlijks in te lijven militieplichtigen op minstens 110 kunnen worden gesteld, of zooveel meer, als noodig wordt geoordeeld voor het spoorwegvervoer in oorlogstijd. Na den 8-jarigen dienstdienst als miliciens blijven deze manschappen ook als landweerplichtigen bij de exploitatiecompagnie ingedeeld.

Naast deze militie- en landweerplichtige vrijwilligers moet eene kleine, blijvende kern van vrijwilligers bij de compagnie aanwezig zijn.

Na volbrachten dienstdienst bij militie en landweer moet het personeel vrijwillig kunnen overgaan bij het reservepersoneel der compagnie terwijl ook het niet-militieplichtige personeel van de spoorwegmaatschappijen bij deze reserve eene vrijwillige verbintenis moet kunnen sluiten.

Om eene dergelijke exploitatiecompagnie ook hare bestemming voor tijden van staking te doen behouden, zouden de militieplichtigen na den volbrachten eerste-oefeningstijd van 8 maanden, tot een totaal aantal van 1600, zich — evenals thans geschiedt — vrijwillig moeten kunnen verbinden, om in tijden van staking in militair verband bij de spoorwegmaatschappijen dienst te verrichten. De miliciens, die deze vrijwillige verbintenis hebben aangegaan, kunnen worden vrijgesteld van het jaarlijksch onderzoek en van het opkomen onder de wapenen voor herhalingsoefeningen. Bij mobilisatie komen echter ook deze miliciens weder bij de exploitatiecompagnie onder de wapenen.

De oefeningen van het personeel der compagnie zouden in den eerste-oefeningstijd kunnen bestaan uit:

- a. militaire oefeningen, als exerceeren, schijfschieten, enz.
- b. behandeling van smalspoorbanen en in het algemeen oefeningen in militaire spoorwegexploitatie in betrekkingen, zooveel mogelijk overeenkomend met die, welke de manschappen bij de spoorwegmaatschappijen bekleeden;
- c. het herstellen van eenvoudige vernielingen van spoorwegen, voor het geval niet onmiddellijk over de hulp van de technische spoorwegtroepen kan worden beschikt, om de herstelling uit te voeren.

De oefening van het personeel van de exploitatiecompagnie in spoorwegexploitatie zal zooveel mogelijk aan de overige militaire belangen dienstbaar moeten worden gemaakt. Daartoe zou b.v. in aanmerking kunnen komen de exploitatie in de zomermaanden van de navolgende, door de technische spoorwegcompagnie van het regiment genietroepen te leggen lijnen:

- a. Station Huis ter Heide — Legerplaats bij Zeist;

- b. Station Elburg-Oldebroek — Legerplaats bij Oldebroek ;
 c. Station Ede (dorp) — schietterrein bij Ede — Legerplaats bij Harskamp.

Het in de zomermaanden vrij drukke vervoer tusschen deze stations en legerplaatsen zou door deze lijntjes belangrijk vereenvoudigd en op den duur minder kostbaar worden.

Voorts zou in den geest van de buitenlandsche voorbeelden en wel in het bijzonder van de »Königlich Preuszische Militäreisenbahn« Berlijn—Jüterbog de lijn Station Huis ter Heide—Legerplaats bij Zeist uitgebreid kunnen worden tot eene lijn Station Huis ter Heide—Amersfoort, opengesteld voor het algemeen reizigersvervoer. Het bestaande lijntje Station Huis ter Heide—Legerplaats bij Zeist, dat thans met smalspoormaterieel wordt geëxploiteerd, zou dan door normaalspoor moeten worden vervangen.

Reeds meermalen werd van verschillende zijden de wenschelijkheid geuit, eene verbinding van Amersfoort met het Station Huis ter Heide tot stand te brengen, op welke lijn, vooral in de zomermaanden, een druk verkeer te wachten is. Op deze, door militairen geëxploiteerde lijn zullen dus vermoedelijk niet alleen de onkosten kunnen worden bestreden, maar bovendien zal naar alle waarschijnlijkheid zelfs wel eene kleine winst kunnen worden verkregen, welke aan de uitbreiding van het materieel en aan de overige militaire lijnen ten goede kan komen.

Uit particuliere inlichtingen is mij b.v. gebleken, dat de Deutsche lijn Berlijn—Jüterbog thans met zooveel succes wordt geëxploiteerd, dat jaarlijks belangrijke winsten worden behaald, welke geheel dienstbaar worden gemaakt aan uitbreiding en verbetering van het bedrijf. Bestudeering van de inrichting van deze Deutsche »Militäreisenbahn« verdient dus alle aanbeveling.

Het leggen en onderhouden van de militaire lijnen zou bovendien voortdurend eene practische oefening zijn voor de technische spoorwegcompagnie van het regiment genietroepen.

Eene dergelijke organisatie van eene Spoorweg-exploitatiecompagnie van het regiment genietroepen zal natuurlijk aanvankelijk, vooral door de aanschaffing van het materieel, geldelijke offers vragen. De noodzakelijkheid, om in oorlogstijd te kunnen beschikken over een korps militaire spoorwegmannen, maakt deze financieele offers echter in het belang van onze weerbaarheid onvermijdelijk. Bovendien mag verwacht worden, dat deze onkosten, bij een goed gebruik van de militaire spoorwegexploitatie-tröepen in vreedstijd, op den duur door het bedrijf zelf grootendeels zullen kunnen worden gedragen.

Utrecht, 1910.

P. W. SCHARROO,

*Eerste-Luitenant bij het regiment
genietroepen.*

Inschieten van geweren.

In mijne beschouwingen over »De nieuwe (?) schietmethode«, voorkomende in den Militairen Spectator N°. 10 van 1909, mocht ik op blz. 703, met een enkel woord, de raadgeving tot mijne collega's richten, »er niet te veel op te rekenen, dat de nieuwe geweren naar behooren zijn ingeschoten«. Deze raadgeving heeft blijkbaar de aandacht getrokken van de hogere autoriteit, waarvan eene uitvoerige correspondentie het gevolg is geweest.

Aangezien die correspondentie niet van geheimen of vertrouwelijke aard was, meen ik, naar aanleiding van eenige daarin gerezen vraagpunten, het volgende te mogen opmerken.

In de eerste plaats dient nader aangeduid te worden, dat door mij bedoeld is met »nieuwe geweren« »nog nooit gebruikte geweren« of, om eene meer sprekende en geliefkoosde volksuitdrukking te bezigen, »spiksplinter-nieuwe« geweren.

Waar echter het inschieten van nieuwe geweren uitsluitend door ervaren bokschutters plaats heeft, was het mijnerzijds erg gewaagd, te verklaren, dat bedoelde schietproeven niet naar behooren gehouden waren geworden. Beter uitgedrukt zou mijne waarschuwing geweest zijn, indien ik, elken compagniescommandant, in ernstige overweging had gegeven, er niet te veel op te rekenen, dat alle nieuwe geweren, die van de Hembrug komen, op drachthoudendheid aanspraak kunnen maken. Blijkbaar heeft men echter mijne goede bedoeling genoegzaam begrepen en heeft mijne minder goed gekozen redactie, in ieder geval, geen bezwaar opgeleverd.

Daar het inschieten van nieuwe geweren ook een onderdeel van de keuring uitmaakt, zou het m. i. ten zeerste aanbeveling verdienen het inschietmerk, aangegeven in punt 23 N. B. W. '08, onmiddellijk op die geweren te doen aanbrengen. Het voordeel hiervan zou zijn, dat de compagniescommandanten bij ontvangst van nieuwe geweren, met een oogopslag, te weten konden komen, of het inschieten kort te voren, dan wel lang geleden, had plaats gehad. In het laatste geval zou een onderzoek naar de dracht steeds moeten geschieden, daar, door het niet kunnen voorkomen van bijzondere stoornissen (lade-uitzettingen, enz.), het, zelfs aan de Hembrug, is gebleken, dat van een 100-tal willekeurig gekozen geweren van 1909, liefst 29 onvoldoende drachthoudend bleken te zijn. Wellicht heeft men, met de keuze van die 100 geweren, nog een zéér gelukkigen greep gedaan, daar de ondervinding, door mij en anderen op dat gebied opgedaan, nog veel ongunstiger cijfers te aanschouwen hebben gegeven. Als toelichting moge dienen, dat mijne ondervinding niet berust op een

enkel jaar, doch op de laatste vier jaren, in Hoorn en in 's Hertogenbosch doorgebracht. Hoe vreemd het dan ook voor leeken klinken moge, dat niet alle nieuwe geweren, die van de Hembrug komen, aan de voorgeschreven eischen van drachthoudendheid voldoen, zoo was het voor mij toch eene groote voldoening, dat zulks ook erkend is geworden.

Zoolang het inschietmerk dus niet op nieuwe geweren wordt aangebracht en het eenige middel, om zich van de drachthoudendheid van een wapen te overtuigen, uit schietproeven bestaat, is een nader inschieten van *alle* nieuwe gewezen, die van de Hembrug komen, bij de korpsen eene gebiedende noodzakelijkheid, wil het vertrouwen van den jeugdigen milicien in de deugdelijkheid van zijn wapen niet onnoodig geschokt worden.

De ervaring, dat het inschieten van bedoelde nieuwe geweren bij de compagnie niet kan en mag achterwege blijven, deed mij bovengenoemde raadgeving tot mijne collega's richten.

Over een later toezicht en onderhoud van alle geweren bij de compagnie werd door mij met geen enkel woord gesproken, daar het S. V. S. '08 en het Wapenvoorschrift der infanterie dienaangaande aan duidelijkheid niets te wenschen overlaten.

Wat echter het inschieten van nieuwe geweren bij de korpsen betreft, meen ik de bezwaren, die daaraan verbonden zijn, met een enkel woord, te moeten toelichten en mijne bevreemding te uiten dat zulks, uit hoofde van eventueele onkosten, niet bij de Hembrug plaats heeft.

Als beginsel aannemende, dat bij eene uiterst nauwkeurige inspectie, niet kan worden nagegaan, of een nieuw geweer al dan niet drachthoudend is, dient dat wapen dus nader te worden ingeschoten.

Blijkt het nu bij de korpsen, dat *slechts* 29, van een 100-tal ingeschoten geweren, niet drachthoudend zijn, dan zullen de verkregen schietbeelden dier 29 geweren aan den officier van wapening worden overgelegd. Deze, die schietbeelden niet al te best vertrouwend, zal die geweren natuurlijk opnieuw doen inschieten. Indien nu de laatstverkrege schietuitkomsten niet overeenkomen met die van den compagniescommandant, zal ter nadere overtuiging nog wel eene derde schietproef dienen te volgen. Het behoeft geen betoog, dat een groot munitieverbruik en noodelooze kosten voor den Staat hiervan het gevolg moeten zijn.

Heeft echter het inschieten van nieuwe geweren, die onmiddellijk, of na niet te lang tijdsverloop, aan den troep moeten uitgereikt worden, door uitstekend geoefend personeel aan de Hembrug plaats, dan zullen in den regel reeds 5 patronen de gewenschte gegevens verschaffen.

Voorts dient opgemerkt te worden, dat vele schietterreinen op aanmerkelijke afstanden der garnizoenen gelegen zijn, de diensttijd — vooral die der 4-maanders — kort is en de werkzaamheden van den

compagniescommandant veel omvattend zijn, zoodat alle extra-beslommeringen, die de oefeningen zelve van het wapen der infanterie feitelijk niet direct aangaan, zooveel mogelijk vermeden dienen te worden.

Of in het inschieten van nieuwe geweren, in geval van oorlog of mobilisatie, op eene andere wijze voorzien is, kan door mij niet beoordeeld worden, toch is het verstrekken van uitstekend schietende geweren alsdan van het hoogste belang, daar op tijd en gelegenheid voor inschieten bij de korpsen dan zeer zeker niet gerekend kan worden.

Ten einde nu zooveel mogelijk aan alle eischen dienaangaande te gemoet te komen, komt het mij gewenscht voor, daarbij, als volgt, te werk te gaan.

1. Alle nieuwe, bij de Hembrug gemáakte geweren worden zoo spoedig mogelijk van het inschietmerk voorzien, zoodra de dracht dier geweren — als onderdeel van de keuring, na de samenstelling — nader is vastgesteld.

2. Alle nieuwe geweren, die van de Hembrug naar de korpsen verzonden worden, om onmiddellijk, of kort daarna, in handen van den troep te komen, moeten te voren bij de artillerie-inrichtingen aldaar eene nadere inschietproef ondergaan, zoodra uit het inschietmerk blijkt, dat het onderzoek naar de dracht dier geweren geruimen tijd geleden heeft plaats gehad.

3. Alle geweren, die geruimen tijd in de wapenkamers der garnizoenen zijn opgelegd, moeten, alvorens aan den troep te worden uitgereikt, door de zorg van den officier van wapening worden ingeschoten.

4. In de zorg voor de bij de compagnie aanwezige geweren voorziet het S. V. S. '08 (punt 22) op genoegzame wijze. Mocht het aanwezige personeel (bij de artillerie-inrichtingen) onvoldoende zijn, om in de behoefte van drachthoudende nieuwe geweren genoegzaam te kunnen voorzien, dan zou door detachering (c. q. tijdelijke detachering) van geoefende bokschutters in die aangelegenheid te gemoet kunnen worden gekomen.

Mochten tegen de toepassing van bovenstaande inzichten onoverkomelijke bezwaren bestaan, dan verdient het niet terstond vastzetten van de vizierkorrel op nieuwe geweren nadere overweging, te meer daar het doen aanmaken van meerdere vizierkorrels niet aanbevelenswaardig geacht schijnt te worden.

Uit het bovenstaande toch, gebleken zijnde, dat van verscheidene, nog nooit gebruikte geweren, die van de Hembrug kwamen, de dracht, door lade-werking, enz., eene zoodanige wijziging heeft ondergaan, dat eene korrelverandering (c. q. korrelverplaatsing) moest geschieden, daar is — behalve het meerdere werk door den Mr. gewermaker te verrichten — eene verminking van den voet van de vizierkorrel een noodzakelijk gevolg. Waar, door verpakking

verzending en onnoodige hardhandigheid, de korrel zou kunnen verplaatsen, zoo zou het merkstreepje op voetstuk en vizierkorrel gehandhaafd dienen te blijven, doch aan de korrel eerst dan een vaste stand verzekerd moeten worden, indien de schietoefeningen bij de korpsen de drachthoudendheid in genoegzame mate hadden aangetoond.

Wat ten slotte de vraag betreft, hoeveel kogelaanslagen op betrekkelijk korten afstand vóór de vurende afdeeling in Harskamp voorkomen, moet ik tot mijn leedwezen het antwoord schuldig blijven, aangezien het verschil tusschen bedoelde kogelaanslagen, thans en die van voorgaande jaren, op mij zoo weinig indruk heeft gemaakt, dat ik het onnoodig heb geoordeeld, hiervoor eenige cijfers op te sporen.

's-Bosch, 1910.

J. VETHAKE,
Kapitein der Infanterie.

Bereden Infanterie.

Het vraagstuk der bereden infanterie scheen reeds jaren geleden voor de Europeesche legers opgelost en wel in dien zin, dat men haar het recht van bestaan ontzegde.

Engeland, dat aan de bereden infanterie onder de strijdmiddelen eene plaats heeft ingeruimd, dat eene groote ervaring op dit gebied heeft opgedaan, is eerst in den laatsten tijd tot een bepaald inzicht gekomen.

Voor den oorlog in Zuid-Afrika verwachtte men van het Wapen, dat het goede diensten zou bewijzen, vooral in de koloniale oorlogen, op oorlogsterreinen, welke eene groote uitgestrektheid beslaan. Ook als steun voor grootere cavalerie-afdeelingen schatte men de waarde hoog.

In den Boerenoorlog, waar men, hoewel onder koloniale omstandigheden (uitgestrekt terrein van handeling, moeilijke verbinding, uiterst bewegelijken vijand), toch onder Europeesche verhoudingen streed (de Boeren hadden goede vuurwapenen en maakten er uitstekend gebruik van; in het begin traden zij ook in grooter verband op), in den Boerenoorlog bewees de bereden infanterie goede diensten, terwijl de cavalerie bijna geheel werkeloos bleef. Geen wonder dus, dat men onmiddellijk na den oorlog, nog onder den indruk van hetgeen was voorgevallen, welke indruk gewoonlijk een goed beoordeelen buitensluit, de bereden infanterie uitbreidde en de cavalerie, als onbruikbaar voor den aanval, vooral voor het vuurgevecht opleidde.

Men beschouwde de bereden infanterie nog van eene andere zijde, namelijk als snel verplaatsbare reserve in de hand van den bevelhebber. Maar langzamerhand is men in Engeland teruggekomen van de zienswijze, dat de bereden infanterie steeds een factor van betekenis zou zijn, langzamerhand heeft men ingezien, dat eenige duizenden geweren in een Europeeschen oorlog niet den doorslag kunnen geven, al mogen zij soms van groot nut zijn; men heeft begrepen, dat de cavalerie den dienst voornamelijk te paard moet verrichten, dat, om het in het kort te zeggen, de bereden infanterie slechts voor koloniale oorlogen geschikt is en dat men tegenover een Europeeschen tegenstander over goede attaque-cavalerie moet beschikken.

Zoo is dan ook Engeland teruggekomen van het gebruik der bereden infanterie in grooter verband onder alle omstandigheden.

Bulgarije heeft in 1907 negen compagnieën bereden infanterie opgericht, om een aantal goede schutters met de grootst mogelijke snelheid op een bepaald punt te kunnen vereenigen.

Het valt niet te beoordeelen, in hoeverre dit in dien Balkanstaat reden van bestaan heeft.

In de groote continentale Rijken was men, zooals hierboven reeds werd gezegd, het er reeds lang over eens, dat de eenige taak, welke de bereden infanterie in een Europeeschen oorlog zou kunnen bewijzen, het geven van vuurkracht aan de groote cavalerie-afdeelingen, beter is toevertrouwd aan wielrijders, mitrailleurs, enz.

In den laatsten tijd echter uiten zich èn in Duitschland èn in Frankrijk verschillende schrijvers over de wenschelijkheid, ja, de noodzakelijkheid der invoering van bereden infanterie op kleine schaal.

De redenen, die zij hiervoor aanvoeren, zijn gewichtig genoeg, om ze iets nader te beschouwen, vooral met het oog op Nederlandsche toestanden.

Hetgeen men verlangt, is bereden infanterie, ingedeeld bij de infanterie, zoodat de laatste erover kan beschikken voor doeleinden, waartoe nu cavalerie wordt gebezigd, zooals voor ordonnansendienst, flankbeveiliging, bereden spits en vooral voor verkenning, uitgaande van de onderbevelhebbers. De gronden voor dezen eisch zijn zeer helder:

1. De bereden infanterist is voor de verkenning op kleine schaal, ten behoeve der infanterie, beter geschikt dan de beste cavalerist.

De cavalerist toch, zal nimmer beseffen, waarop het voor de infanterie vooral aankomt, omdat hij in het wezen van den infanteriestrijd niet goed kan ingewijd zijn.

De ophelderings- en verkenningsdienst der cavalerie is moeilijk genoeg, zoodat men de cavalerie ook niet voor de zuivere infanterieverkenning kan opleiden.

2. De sabels, welke een eskadronscommandant aan de infanterie moet afstaan, heeft hij in zijn eskadron hard noodig, terwijl ze bij de infanterie niet tot volle kracht komen.

Het eerste punt behoeft geen nadere behandeling, op het tweede zal later worden teruggekomen.

Het gebruik, dat men van de bereden infanterie wil maken en dat hierboven reeds in het kort is aangegeven, is het volgende.

Wanneer de cavalerie de aanwezigheid van den vijand in het algemeen heeft vastgesteld, zoodat de commandant bevelen kan geven komt de verkenning door de regimenten en de bataljons aan de beurt.

De nabij-verkenning, om dit woord eens te gebruiken, is van veel gewicht, want de eerste ontwikkeling is de grondslag voor de verdere handelingen. Zijn de troepen eenmaal ingezet, dan zijn zij vrijwel aan zichzelf overgelaten.

De bereden infanterie-patrouille verkent tegen het front, stelt de vleugels vast en moet gegevens verzamelen, om de terreingesteldheid te bepalen. Handigheid en durf kunnen de bereden infanterie tot een onschatbaar orgaan voor de nabij-verkenning maken.

Gedurende het gevecht wordt zij achtergehouden en rust; wanneer de infanterie in breed front ontwikkeld is, heeft men evenmin iets aan eene bereden infanterie-patrouille als aan eene cavalerie-patrouille.

Het gebied van de verkenning door bereden infanterie-patrouilles ligt dan ook tusschen den dienst der cavalerie en de verkenning te voet. Na den uitslag van den strijd houden zij den vijand vast, bewaren zij de voeling. De vechtende troepen zijn daartoe gewoonlijk niet meer in staat.

Indien men per regiment beschikte over 1 officier, 5 onderofficieren en \pm 30 manschappen, zou men personeel hebben, onafhankelijk van de cavalerie en van groot nut voor het vuurgevecht.

Gedurende den marsch zouden zij, na aftrek van de noodige ordonnansen, optreden als bereden spits, als flankdekking, kortom voor die diensten, waarvoor nu een gedeelte van de divisiecavalerie moet worden aangewezen.

Bij voorpostendienst zouden zij als ordonnansen kunnen dienst doen.

Zij zijn in een woord nuttig bij elke gelegenheid, terwijl het groote voordeel wordt verkregen, dat de divisiecavalerie voor haar opheldering en haar verkenning op grooteren afstand over de volle sterkte kan beschikken.

Dat dit van veel belang is, valt spoedig in het oog.

Wat toch zal meestal het geval zijn?

De cavaleriebrigade, naar den vijand vooruitgeschoven, lijdt in het allereerste begin van den oorlog zeer gevoelige verliezen.

Hetzij, dat de brigade de mobilisatie moet helpen dekken, hetzij, dat haar de opheldering van 's vijands sterkte en bewegingen is opgedragen, steeds zal zij te doen hebben met eene haar in getalsterkte overtreffende ruitery. Velerlei moeilijkheden zouden besproken kunnen worden; het resultaat zal meestal wel zijn, dat de cavaleriebrigade reeds spoedig veel van haar kracht verliest.

Het is dan ook zonder twijfel eene groote verluchting voor den divisiecommandant, mede in aanmerking genomen het feit, dat de brigade niet altijd voor het geheele front aanwezig kan zijn, indien hij over zijn onaangebroke cavalerie kan beschikken, tot opheldering en verkenning op grooten afstand.

Bij tactische oefeningen wordt dikwerf cavalerie in zoo groote hoeveelheid ingedeeld, dat men zonder moeite kan berekenen, dat zulks, zelfs in een zeer gunstig geval, niet met de werkelijkheid in overeenstemming is.

Iedere detachementscommandant krijgt van den chef, die hem uitzendt, cavalerie mede, alsof deze over een onuitputtelijken voorraad kan beschikken, alsof hij van zijn een of twee eskadrons veel weg kan schenken en dan zelf nog veel overhouden.

Gewoonlijk rekt men nu nog op zelfstandige cavalerie, in front werkzaam.

Geschiedt dit om de cavalerie te leeren gebruiken, het is te meer noodzakelijk, omdat men zonder cavalerie bijzonder is gebonden, in het duister moet rondtasten, geen maatregelen kan nemen.

Het schijnt dan ook een eisch, onze zwakke ruitery uitsluitend te

bezigen voor haar bijzondere taak en haar niet te verzwakken door versnippering over de onderdeelen voor de nabij-verkenning, enz.

Eene indeeling van bereden infanterie zou dan ook de gevechtswaarde onzer troepen zeer verhoogen.

Dat er zelfs in Frankrijk, in Duitschland, in Rusland, dus in landen, waar de verhouding tusschen cavalerie en infanterie veel gunstiger is dan bij ons, geschreven wordt over invoering van bereden infanterie, men op het nemen van proeven daarmede sterk aandringt, is wel een bewijs, dat het Wapen voor ons geen overtollige weelde zou zijn.

Nu zal men misschien tegenwerpen, dat: 1. de gesteldheid van ons land het bezit van veel cavalerie overbodig maakt; 2. de wielrijders in vele gevallen de taak der cavalerie kunnen overnemen.

Wat betreft de gesteldheid van het terrein, zal het toch wel, een aanval uit het Westen uitsluitende, eerst in eene latere periode zijn, dat wij in het polderterrein strijden. Het Oosten en het Zuiden van ons land vragen, door de aanwezigheid der bosschen en heidevelden, dringend een groot aantal cavaleristen.

Dat de wielrijders in vele gevallen de taak der cavalerie gedeeltelijk kunnen overnemen, is waar. Voor de overblijvende gevallen dient men echter ook gereed te zijn. De meest verstokte wielrijder zal toch toegeven, dat hij dikwijls, wat betreft opheldering, verkenning en beveiliging, niet tegen den ruiter is opgewassen.

De eenige groote bezwaren, tegen de invoering van bereden infanterie aan te voeren, zijn de kosten en de opleiding. Onoverkomelijk lijken zij echter niet.

In Duitschland heeft men het denkbeeld aan de hand gedaan, het paarden-materiaal van de cavalerie te betrekken, d. w. z. die paarden daarvoor te bestemmen, die weliswaar nog eenige jaren bij dat Wapen zouden kunnen medegaan, maar welke men toch niet geheel en al vertrouwt bij het afleggen van lange marschen, bij het moeten verduren van groote vermoeienissen. De cavalerie zal deze gaarne afstaan; zij kan er slechts door verbeteren. De bereden infanterie vindt er voor haar doel geschikt materiaal in. Bijna alle standplaatsen der staven van de regimenten infanterie hebben ook bereden Wapens als garnizoen, zoodat de kosten van stalling, onderhoud, enz. zeer beperkt zouden blijven.

Ook de bezwaren tegen de opleiding van bereden infanteristen zijn niet overwegend. Onder de infanterie-officieren vindt men er wel, die na een korten cursus bij een der bereden Wapens zeer goed als commandant van de regiments-bereden-infanterie zouden kunnen optreden.

De vorming van geschikte onderofficieren, 5 per regiment, zal ook niet veel moeite opleveren.

De manschappen moeten noodzakelijkerwijze uit de militie worden getrokken, daar een voldoende aantal vrijwilligers niet aanwezig is.

Om in 8 maanden tijd iemand eerst tot een goed infanterist te

vormen, hem daarna het rijden te leeren en hem vervolgens met den dienst van bereden infanterist vertrouwd te maken, lijkt eene onmogelijkheid.

Nemen wij als beginsel aan, dat wij noodig hebben vlugge, handige menschen, die dus een groot voordeel op hun minder gelukkige soortgenooten bezitten.

Wanneer wij deze menschen nemen uit de 8-maanders en hun vrijstelling geven van herhalingsoefeningen, dan zou de kans zeer groot zijn, dat zij zonder tegenzin 14 maanden achtereen onder de wapenen wilden blijven.

Eene opleiding tot infanterist bij de compagnie gedurende 6 maanden (het zijn uitgezochte menschen), rijlessen en onderricht in paardenverzorging gedurende 3 maanden en eene opleiding tot bereden infanterist gedurende 5 maanden zouden wellicht zeer geschikt personeel opleveren.

Na het volbrengen van hun oefentijd zouden zij weer tot de infanterie kunnen terugkeeren, daar men van hen niet kan verwachten, dat zij de noodige rijkunstige bekwaamheid gedurende het groot verlot zullen behouden.

Men beschikt dus steeds over het geheele aantal bij de jongste lichting, wat ook met het oog op de paarden noodzakelijk lijkt.

Gedurende de vier maanden, dat de paarden niet noodig zijn voor de opleiding der manschappen, zouden zij dienst kunnen bewijzen voor het houden van oefeningsritten met de officieren van het regiment.

Is in het bovenstaande niet steeds den goeden weg aangegeven, zijn vele zaken over het hoofd gezien, andere niet behandeld, het hoofddoel van de uiteenzetting was, het vraagstuk der bereden infanterie, dat voor ons van veel belang schijnt, onder de oogen te zien, aanhangig te maken, in de hoop, dat meer bevoegden er hun oordeel over zullen uitspreken.

Breda.

VAN SLOBBE.

Infanterie te water.

Het behoeft wel geen betoog, dat de practische beoefening van en de voorbereiding tot den oorlog in het polderterrein wenschelijk is te achten. De inkorting van den dienstdag evenwel maakt het bezwaarlijk, daarvoor nog den noodigen tijd uit te leggen, waar aan zoo velerlei eischen is te voldoen, om in de allereerste plaats den milicien geschikt te maken voor den dienst te velde.

Er zou dus iets anders op gevonden moeten worden, en eene regeling getroffen, om, ten minste tot op zekere hoogte, te voorzien in eene bestaande behoefte.

Meer ervarenen dan schrijver van dit opstel hebben reeds herhaaldelijk de aandacht gevestigd op den strijd in het polderland, zoodat het bijna overbodig zou mogen heeten, daar nog eenige aantekeningen aan te wijden, ware het niet, dat de invloed van hunne geschriften beperkt blijft.

Zeer zeker hebben wij, officieren — en voornamelijk die van de infanterie —, een belangrijken steun b.v. aan »Voorbereiding Oorlogvoering Polderland« van Generaal SABRON. En dit niet alleen om het werk op zichzelf, maar óók, omdat daarin alle mogelijke bronnen vermeld zijn, die verdere kennismaking met het polderland vergemakkelijken.

Niettemin dringt zich de gedachte op: »pour savoir quelque chose, il faut l'avoir apprise«. Want boekenwijsheid, hoe noodig ook om den grond te leggen tot wetenschap, is op zichzelf onvoldoende om te kunnen. Het kunnen wordt alleen verkregen door eigen ervaring en door oefening. Het is er mede, als met een tak van sport, waarvan men de spelregels kent, of met eene taal, waarvan men de grammatica machtig is; in de practijk doen zich allerlei moeilijkheden voor, die alleen door *routine* zijn te overwinnen. Zijn de officieren echter nog ten deele onderlegd en *eenigszins* op de hoogte van hetgeen zij behooren te weten, kader en manschappen ontbreekt het vrijwel aan iedere wetenschap.

Het is van den officier-instructeur bezwaarlijk te verwachten, tenzij hij een pædagog is van nature, dat hij hun zijn zoo kwalijk verworven kennis zal kunnen bijbrengen.

Wij kunnen daarom niet volstaan met oefeningen met de polsbrug; met de militaire aardrijkskunde van Nederland, zooals die aan onze militaire inrichtingen van onderwijs wordt onderwezen; met marschen van gesloten en verspreide infanterie-afdeelingen in polderland; en het bestudeeren van den vroeger daarin gevoerden strijd.

Wij dienen er *meér* van te weten, om in de toekomst daarvan profijt te trekken, ons aan te passen ook aan telkens veranderende

omstandigheden. De Gevechtshandleiding wijdt aan den oorlog in polderland een achttal bladzijden. R. I. II roert »het gevecht in het polderland« aan, in zooverre dat daarin eenige moeilijkheden opgesomd worden. Die zal eene eventueele tegenpartij zich echter ook wel voor oogen stellen, en in dit opzicht verkeerem wij dus in gelijke conditie. Dat wil zeggen: dat wij over geen meerdere ervaring te beschikken hebben, om gemakkelijker te doen zijn, hetgeen moeilijk is voor ongeoeffenden.

Mijn denkbeeld gevend voor beter, stel ik mij voor, dat eenigszins te gemoet te komen zou zijn aan de bestaande behoefte door eene regeling, als volgt:

In ieder garnizoen, waar daartoe gelegenheid bestaat, worden een paar officieren aangewezen, om de beoefening ter hand te nemen van den oorlog in polderterrein. Zij moeten goed bekend zijn met de infanterietactiek en ook fysiek geschikt zijn voor hun taak. Telkens worden hun 10 miliciens, terstond na hunne opkomst, met 1 onderofficier of korporaal van iedere compagnie en van iedere lichting ter opleiding gegeven, dag aan dag, gedurende hun geheelen diensttijd.

Hiervoor zouden de meest schrandere en fysiek meest geschikte menschen zijn te kiezen, die later door hunne bijzondere opleiding belangrijken steun kunnen geven bij de compagnieën, wanneer bovengenoemde miliciens niet vereenigd moeten optreden. Uit den aard toech, is hunne opleiding zoodanig, dat zij gewend zijn aan een meer zelfstandigen werkkring, en ook zonder bepaald omschreven opdracht zich in alle omstandigheden weten te redden.

Dat passend materieel ter beschikking gesteld zou moeten worden, spreekt vanzelf. Om te beginnen: eene motorboot, een 8-tal schouwen, twee vletten en zeer veel materiaal om vlotten te maken; bij voorkeur zóódanig, als in het polderland meest gebruikelijk is, en in geval van oorlog kan gerequireerd worden.

Ik geef een en ander slechts globaal aan, omdat het mij voorkomt dat het uitwerken eerder de taak is van eene specialiteit, en wel: eene polderland-specialiteit. Liever nog misschien: eene »geïnuundeerd polderland«-specialiteit, die in ons leger eene speciale functie bekleedt, en eene studie maakt van hetgeen *onze kracht* is.

Er valt zooveel belangwekkends van elders te bestudeeren, dat wij wel eens vergeten, wat in ons eigen land tot belangstelling roept. En wat toch ten slotte onze kracht is!

Dat doet denken aan een strijd van ongelijksoortige grootheden, waarbij de alligator b.v. tracht zich de tactiek van den leeuw eigen te maken, om dezen te bestrijden. Met het gevolg, natuurlijk, dat hij ten laatste te kort schiet ook op eigen terrein en in eigen kracht.

Hebben wij eens in het leger onze specialiteit, dan zal punt 545 R. I. II ook geschrapt kunnen worden, en de redactie aldus gewijzigd:

»Tegenaanvallen uit een verdedigende stelling *moeten* veelvuldig plaats vinden, en met alle ten dienste staande middelen. Getracht moet worden, de actie van den vijand daarheen te leiden, waar de natuurlijke hulpmiddelen den geoefenden verdediger in staat stellen met succes aan overmacht het hoofd te bieden.«

Ook punt 103 der Gevechtshandleiding, laatste zinsnede, zou dan gewijzigd kunnen worden in: »Intusschen zal de verdediger van *overvallingen* en alarmeeringen *moeten* gebruik maken, tot het toebrengen van groote materiele en moreele verliezen bij den vijand en tot verhooging van eigen moreel«.

Het verkennen der vijandelijke stelling zal dan bij inundaties geen onoverkomelijke moeilijkheden (vooral bij nacht) meer opleveren.

In verband met een en ander is een allereerste eisch, dat de daarvoor aangewezen officieren niet te land, maar steeds in *waterland* moeten oefenen.

Ik stel mij voor, dat het onderricht aan de manschappen te geven o.a. zou moeten omvatten:

Zwemmen, roeien, wrikken, het maken van touwverbindingen en vloten, hoe het beste gebruik te maken van vuurwapenen op allerlei drijvende lichamen, verdeeling van menschen over meerdere soorten vaartuigen, het maken en opruimen van hindernissen, het onbruikbaar maken van geschut.

Het kader zou bovendien nog onderricht moeten hebben in:

het maken van gezichtsdekkingen op vaartuigen, het vervoeren van munitie en levensmiddelen, het opstellen van mitrailleurs, ten einde de verschillende autoriteiten van deskundigen raad te kunnen dienen en desnoods eene zelfstandige opdracht te aanvaarden.

De ter opleiding aangewezen officieren zouden dan hun licht moeten opsteken bij technici, zoowel voor wat betreft de bestudeering van de waterstaatskaart, als wel de inrichting en capaciteit van motorbooten; en in de gelegenheid gesteld moeten worden, om te oefenen met motorvaartuigen en ander materiaal, zooals dit dagelijks in gebruik is voor handelsverkeer en andere doeleinden, en gerequireerd kan worden in oorlogstijd.

Alle technische vragen, die oplossing behoeven, zijn in dit opstel bezwaarlijk te bespreken, aangezien de *practijk* slechts vragen en oplossingen kan geven. Om de zelfde reden kan nu ook moeilijk geoordeeld worden over alle tactische vraagpunten, welke zich zouden kunnen voordoen.

Hoewel waarschijnlijk de voordeelen van *infanterie* te *water* genoegzaam zijn aangestipt in bovenstaande regels, wil ik mij nog be-roepen en den nadruk leggen op hetgeen de Major van den Generalen Staf, F. DELL, schrijft in zijn boek over Aanval en verdediging van Duurzame Werken, op blz. 310, n.l.: »Meer en meer wordt de klemtoon gelegd op actieve verdediging. Hierbij kan te werk worden gegaan volgens de *stoottactiek* of volgens de *vuurtactiek*. Hoewel de

stoottactiek nu en dan bij kleine nachtelijke ondernemingen redenen van bestaan zal hebben, is meer heil te verwachten van het op korten afstand verrassend *met infanterie- en mitrailleurvuur bestoken* van den aanvaller. Daarbij moeten (op inundatiën in platbodemvaartuigen) *vooruitgeschoven stellingen* worden ingenomen, ter plaatse waar de aanvaller ze niet vermoedt, dus goed in het terrein verborgen en moet men zoo min mogelijk een storm afwachten in eene stelling, die onder krachtig artillerievuur is en kan worden gehouden". En verder op blz. 311: »Typisch Nederlandsch is het gebruik van *mobiel geschut te water*, (uitleggers, drijvende stoelen) voor actieve verdediging.

Eigenaardig is het, dat wij wel beschikken over mobielgeschut te water, doch infanterie te water geheel missen. En willen wij den aanvaller met infanterie- en mitrailleurvuur bestoken, dan dienen wij toch te kunnen beschikken over materieel, dat zich zeer vlug laat verplaatsen!

De artillerie heeft platbodemvaartuigen noodig. De infanterie moet gebruik maken van onverschillig welk type, motorboot of vlet, sloep of vlot; waarbij wij moeten bedenken, dat grootere snelheid wordt vereischt dan bij artillerie. Liefst maakt de infanterie gebruik van de vaartuigen bij wijze van flottielje. De gerequireerde vaartuigen zijn ook groepsgewijze te gebruiken met inachtneming van veiligheidsmaatregelen, zooals te land zijn voorgeschreven: (spits, voortroep, flankdekking, enz.). Er zal nauwkeurig moeten nagegaan worden, welke soort van vaartuigen het meest geschikt is voor de navigatie en tot verplaatsing van mitrailleurs.

Met bescheidenheid deel ik op deze plaats mede, dat ik als *infanterist*, nog steeds wonderen verwacht van de *stoottactiek*, mits wij over goede *waterinfanterie* beschikken, waarvan het moreel hoog is en die geleid wordt door een energieken commandant. Zoo noodig moeten dan *drijvende mitrailleurs* steun verleen. *Vuurtactiek*, niet te dikwijls toegepast, kan alarmeeren, maar de *stoottactiek*, waarbij eerst genaderd wordt op platbodem- en andere vaartuigen met maskers (b.v. van riet) zal dieperen moreelen en materieelen indruk op de tegenpartij maken.

Tevens zal bij *nacht* in den regel beter de stoottactiek dan de vuurtactiek toegepast kunnen worden, terwijl zeer zeker het eigen moreel door de stoottactiek meer zal stijgen.

Aan het slot van mijn betoog gekomen, zou ik nog de vraag willen stellen, of niet het oprichten van eene afdeeling *drijvende mitrailleurs* een eisch van den tijd zou zijn?

Amsterdam, '10.

A. SNOEK.

Eerste-Luitenant der Infanterie.

De sectie-opleiding.

De officieren de aanvoerders ; de onderofficieren de ruggegraat van het leger.

Ik neem aan, dat de officieren der infanterie, in het bijzonder mijn collega's compagniescommandanten, het niet geheel onbelangrijk zullen achten, wanneer ik hier mededeel, welk stelsel door mij is gevolgd bij de opleiding van de najaarsploeg der lichter 1909.

Ten einde de zelfstandigheid van de sergeanten van de compagnie te verhoogen, hen daardoor meer bekwaam te maken voor de gewichtige taak van sectiecommandant in den oorlog en tevens om hun werkkring in vreedstijd belangrijker en daardoor hun leven aangenamer te maken, besloot ik in het voorjaar van het jaar 1909 bij de compagnie in te voeren, wat ik zou willen noemen: de sectie-opleiding.

De oefeningen in het voorjaar en in den zomer, toen er bij de compagnie geen miliciens onder de wapenen waren, werden als voorbereiding voor de komst van de najaarsploeg in dien geest met het kader geregeld, dat zij vertrouwd werden gemaakt met het stelsel, dat ik op het oog had.

De sectie-opleiding komt hierop neer: De lichter, die in het begin van October, sterk \pm 76 man, onder de wapenen kwam, werd door mij verdeeld in 3 sectiën (elke ruim 24 man) en elke sectie, geëncadreerd door het bij de compagnie aanwezige kader, werd gesteld onder het bevel van een sergeant 1ste klasse of gewoon sergeant (ik had toen nog slechts 1 sergeant 1ste klasse).

Iedere sectie bewoonde eene kamer afzonderlijk, vormde in de kazerne een huishouden op zichzelf en was steeds bij alle oefeningen onder het bevel van den sectiecommandant.

Dezen commandant gaf ik de verantwoordelijke taak om zijn sectie te oefenen in alle elementaire zaken, om de sectie zoover te brengen, dat deze afzonderlijk of in verband met andere secties door de officieren kon geoefend worden voor de taak, die de sectie in den oorlog te vervullen krijgt. Zij bleef daarbij steeds onder het bevel van den sectiecommandant.

Eenmaal per week gaf ik de uren aan, waarop verschillende vakken moesten beoefend worden, de sectiecommandant was echter de man die, geheel op eigen verantwoordelijkheid, bepaalde, wat beoefend zou worden en hoe dit gedaan zou worden. Hij verdeelde de sectie zoo noodig in twee deelen, gaf een vast gedeelte aan den reserve-sectiecommandant tot opleiding volgens zijn aanwijzingen en bevelen en nam het andere vaste gedeelte voor zijn eigen rekening. Hij was niet alleen verantwoordelijk voor de elementaire opleiding van de mili-

ciens van zijn sectie, waaronder ook de achterlijken, maar ook voor den ijver, de toewijding en het kennen der reglementen van het kader, dat onder hem diende.

Daar het invoeren van dit stelsel samenviel, met de proef: de opleiding van het militie-kader volgens het stelsel van den Majoor ALTING VON GEUSAU, kwam ook voor een groot deel de vorming van de adspiranten-milicien-korporaal in de sectie voor zijne rekening.

De elementaire opleiding omvatte, hetgeen voorkomt in punt 47 G. O. I. met uitzondering van :

punt 27—32 van den leidraad der theorieën :

punt *g*, voor zoover dit verboden is in punt 9 van genoemden leidraad, en

punt *h*, al welke gedeelten waren opgedragen aan de luitenants, terwijl de compagniescommandant behandelde de krijgstucht met al wat daarbij behoort.

Aanvankelijk was het niet gemakkelijk voor de sectiecommandanten om de macht, die ik hun gaf, goed te begrijpen, voor de luitenants hen in die groote vrijheid van handelen niet te hinderen. Nu en dan moest ik ingrijpen, vooral waar de sectiecommandanten de zelfstandigheid, die ik hen gaf, niet durfden aannemen; een sergeant zelfs verklaarde zich voor die taak nog niet berekend te gevoelen. Nu de winter voorbij is, is het stelsel goed begrepen en is een ieder met zijn taak zeer ingenomen.

De sergeanten hebben nu hun reglementen ernstig ter hand genomen en voor eene geregelde opklimming van oefeningen en de noodige afwisseling zorg gedragen; het was nu voor het eerst hun eigen zaak.

Veel van de resultaten, die ik heb waargenomen, wil ik niet mededeelen; ik ben bereid met belangstellenden over het onderwerp in correspondentie te treden, maar dit wil ik toch zeggen, dat mijn stelsel eene geheele omkeering heeft te weeg gebracht in den werkring van onderofficieren en officieren; dat de sergeanten bij de compagnie nu eene plaats in het leger kunnen innemen, overeenkomstig hun gewichtige taak in den oorlog, en in vreedstijd de normale, niet voorbij te ziene schakel vormen tusschen soldaten en officieren; dat de soldaten nu meer respect voor de sergeanten hebben, die belang in hen stellen en hun leider en voorspraak zijn en dat, in het algemeen, vergeleken bij vorige jaren, de ijver en toewijding bij de compagnie zeer zijn verhoogd, zoo zelfs, dat de sergeanten mij hebben verklaard, dat de winter, waar aanvankelijk tegenop gezien werd, voor hen is omgevlogen. Dat deze voor officieren en kader zooveel betere toestand ook aan de miliciens en hunne geoefendheid ten goede is gekomen, behoef ik wel niet te zeggen.

Nu rest mij nog mede te deelen wat de taak dan is van officieren en kader in dit stelsel.

Scherp wensch ik hierbij te doen uitkomen wat het doel is van de opleiding, wat de hoofdzaken, wat de hulpmiddelen en de bijvakken zijn.

Het doel van de opleiding is, het geschikt maken voor den oorlog van kader en minderen, d. w. z. het ontwikkelen van moreele, intellectuele en fysieke krachten, daarbij voortbouwen op bestaande karaktereigenschappen, versterken van het volhardingsvermogen en van de kracht, om zich aan verschillende omstandigheden aan te passen; opvoeden tot goedwillende, krijgstuhtelijke menschen, door in vreedstijd te doen uitvoeren en begrijpen wat in den oorlog van hen geëischt zal worden. Daartoe zal men zich in vreedstijd met het moeilijkste, het gevaarlijkste en het ongunstigste vertrouwd moeten gemaakt hebben. In de gewoonte van te doen in vreedstijd ligt de waarborg voor de uitvoering, in den oorlog, en deze gewoonte van handelen is de steun in de moeilijke oogenblikken van het gevecht.

Wat moet den soldaat worden geleerd?

A. Hoofdzaken.

1. Het marcheeren naar het gevechtveld, veiligheidsdienst in beweging en in rust en de dienst bij de legering van troepen.
2. Het marcheeren op het gevechtveld tot den aanval onder vijandelijk vuur.
3. Het gereedmaken van eene stelling, deze bezetten, er in standhouden, en het onder ongunstige omstandigheden terugtrekken uit de stelling.
4. Het schieten op oorlogsdoelen (gevechtsschieten).
5. Het gebruik van het geweer in het handgemeen.
6. Oorlogsgebruiken.
7. Het optreden in den kleinen oorlog.

De taak van de officieren van de compagnie heb ik hiermede aangegeven. De oefeningen van de sectiën met eene tactische opdracht als basis, voert tot de samenwerking der sectiën in compagnie's verband onder de leiding van den compagniescommandant.

B. De taak, die de sergeanten 1ste klasse in den oorlog hebben te vervullen, is die van sectiecommandant. De positie van die sergeanten in vreedstijd moet in overeenstemming worden gebracht met het gewicht van hun taak in den oorlog. Gewaagd is het hun in vreedstijd niet de gelegenheid te geven, zich voor de oorlogstaak geschikt te maken.

De elementaire opleiding van de sectie onder de leiding van den sectiecommandant loopt over de *hulpmiddelen* en de *bijvakken*: deze zijn in het algemeen:

Ad. 1. Leeren marcheeren in gesloten afdeelingen met volledige uitrusting.

Patrouillediensten en postendiensten.

Dienst van verbindingsrotten.

De kennis der teekens en het overgeven en overnemen daarvan.

Overbrengen van berichten.

Afstand schatten tot 600 M.

Het verkennen door patrouilles en het zoeken van doelen in het terrein.

Het zich oriënteren.

Ad 2. Het snel overgaan van de gesloten in de verspreide orde.

Het voorwaarts gaan in de verspreide orde in alle houdingen.

Het maken van verrassende sprongen in den kortsten tijd.

Het gebruik maken van het terrein.

Het daarbij gebruik maken van het geweer.

Het ingraven in het vlakke terrein.

Het oefenen in den looppas met volledige uitrusting tot 300 M.

Ad 3. Werkzaamheden tot het inrichten van het terrein voor de verdediging.

Opruimen van het voorterrein en van hindernissen.

Het aanbrengen van hindernissen.

Het bezetten van de stelling.

Het oefenen in de stelling (versterken en terugtrekken).

Het maken van overgangen, herstellen van vernielde overgangen.

Ad 4. Voorbereidende schietoefeningen en schoolschieten.

Ad 5. Individueel onderricht, als voorbereiding om te komen tot groepen-oefeningen als verdediger in de stelling en als aanvaller.

Ad 7. Overwinnen van hindernissen.

Ontwikkelen van initiatief.

Verkrijgen van een juist blik op het terrein.

Het maken van een juist gebruik van het terrein.

Tot de bijvakken reken ik dan nog :

Alle elementaire exercitiën, vele theoriën volgens den leidraad tot het houden van theorieën, waaraan ik nog zou willen toevoegen: het bereiden van spijzen, eerste hulp bij ongelukken, leggen van het eerste verband, het gebruik van het verbandpakje.

Veel nieuws bevat het bovenstaande niet, doch waar eene scheiding in het leven wordt geroepen in de werkzaamheden van officieren en onderofficieren, daar dient ook eene afscheiding gemaakt te worden in de vakken en in de beteekenis ervan.

Ten slotte wil ik mijne bedoeling nog, als volgt, resumeeren.

De compagniescommandant is de verantwoordelijke persoon voor de geoefendheid, de krijgstucht en voor den opgewekten geest van allen, die onder hem dienen. Hij draagt een gedeelte van de verantwoordelijkheid voor de elementaire opleiding over op zijn officieren en op zijn sectiecommandanten. Hij regelt in het algemeen de uren, waarin bepaalde vakken onderwezen zullen worden en wijst de officieren aan, die het toezicht zullen houden op oefeningen in bepaalde vakken. Bij het verder gevorderde onderricht, als de officieren de leiders zijn, geeft de compagniescommandant als regel eene tactische onderstelling uit, waarbij hij den luitenant plaatst op het standpunt van den compagniescommandant.

De luitenants hebben het algemeen toezicht op de handelingen van de sectiecommandanten bij de elementaire opleiding van de sectiën. Zij zien toe, dat er gelijkheid in opvatting van voorschriften

en reglementen bestaat en regelen de samenwerking van 2 of meer sectiën, als dat voor eene oefening noodig is. Overigens laten zij de sectiecommandanten vrij in de keuze, van hetgeen op de bepaalde uren beoefend zal worden, doch grijpen voorzichtig in als een sectiecommandant fouten maakt en rapporteeren den compagniescommandant, als het blijkt, dat een sectiecommandant minder geschikt is voor de zelfstandige taak, die hem is toevertrouwd. In het algemeen hebben de officieren toe te zien, dat de verhouding van sectiecommandant met hun kader en minderen goed zij, d. w. z. dat er nooit financieele en materieele verhoudingen ontstaan en dat de krijgstuucht verzekerd is. Wat de oefeningen betreft, gaan zij na, dat de opleiding regelmatig voortgaat, dat bewegingen éénmaal gekend niet onnoodig worden herhaald, dat de bijzaken, bijzaken blijven en er flink wordt gewerkt in de richting van het doel met de opleiding beoogd: de geschiktheid voor den oorlog.

Is de opleiding van de sectie ver genoeg gevorderd, dan is het de taak van den luitenant de opleiding van de sectie verder te regelen door een bepaalden oorlogstoestand tot grondslag te nemen en eene opdracht aan den sectiecommandant te geven. Dit onderwijs loopt gedeeltelijk over de hulpmiddelen, als herhaling in het sectieverband, doch voornamelijk over de hoofdzaken en wordt steeds gehouden op het terrein van den oorlog, overal waar sectiën en gedeelten van sectiën zelfstandig en in onderling verband optreden in verschillende tactische omstandigheden. Ik zou dit onderricht willen noemen, het elementaire onderricht in sectieverband voor de oorlogstaak.

De taak van de officieren is er vooral in het begin van de toepassing van dit stelsel niet minder op geworden. Er wordt van hen geëischt veel zelfbedwang en veel tact. Waar bij den sectiecommandant ijver aanwezig is, daar is ingrijpen in den regel niet noodig, wel controle en voorlichting. De verhouding van luitenants en sergeanten wordt daardoor in dit stelsel beter.

Ook de zelfstandigheid en het initiatief van officieren wordt door dit stelsel zeer bevorderd en hun opleiding beter geregeld. Is een luitenant belast met de opleiding in den voorpostendienst, volgens een bepaalden oorlogstoestand, hem door den compagniescommandant schriftelijk gegeven, dan heeft hij de sectiën zoolang te oefenen afzonderlijk en in onderling verband, totdat het onderwerp geheel uitgeput is, d. w. z. tot iedere sectie onder zijn commandant alle omstandigheden, die in het bepaalde oorlogsgeval kunnen voorkomen, heeft doorloopen en er vertrouwd mede is geworden. Daarna wordt den luitenant een andere oorlogstoestand als basis gegeven of wordt de zelfde herhaald op een ander terrein. De theorie en de practijk over zulk een onderwerp in éne hand, geeft den luitenant eene taak waaraan zich te wijden zeer de moeite waard en zeer leerzaam is.

De sergeant-majoor-instructeur vervangt de officieren bij hun afwezigheid, kan ook met het toezicht op een bepaald vak worden belast

en is in het algemeen de persoon, die de controle heeft op alle inwendige dienstangelegenheden. Bij het onderricht onder leiding van den luitenant treedt hij in den regel op als commandant der tegenpartij.

De sectiecommandanten treden op als chef van hun sectiën, zoo mogelijk voor den geheelen diensttijd der lichte. Later als de sterkte der sectiën bij de oefeningen zoodanig vermindert, dat het sectieverband daarbij verloren gaat, worden de sectiën, tot ééne samen gevoegd. De sectiecommandanten worden dan de instructeurs in de verschillende vakken, terwijl zij bij het schijfschieten de instructeurs worden van de klassen, die gevormd worden in verband met de geoeffendheid. De sectie-opleiding voor de oorlogstaak blijft dan voortgaan onder leiding van de officieren, met nu dezen dan genen sectiecommandant als aanvoerder der sectie en tot het vormen van het militiekader met de sectie, die dagelijks bij de oefeningen geformeerd wordt. De sectiecommandant is verantwoordelijk voor de krijgstuicht en den opgewekten geest van zijn sectie voor de kennis der voorschriften van zijn kader en voor de elementaire opleiding van de manschappen onder zijn bevelen. Hij zorgt voor de bijzondere opleiding van de achterlijken en gaat na, welke van zijn manschappen door karaktereigenschappen, aanleg tot bevelvoering, fysieke en intellectuele ontwikkeling en militair voorkomen, in aanmerking komen om op te treden als patrouille-, groeps- en escouadecommandant of in het algemeen om kaderdiensten te verrichten. Hij adviseert den compagniescommandant bij de keuze van de aspiranten-milicien-korporaal.

Ik ben ervan overtuigd dat er bij elke compagnie sergeanten zijn, geschikt om de zelfstandige taak van sectiecommandant op zich te nemen. Het vertrouwen, op die wijze aan enkelen geschonken, werkt goed op de anderen en verhoogt hun ijver, in de hoop, zich ook dat vertrouwen waardig te maken. Om zelfstandig te maken moet men zelfstandigheid geven.

In het stelsel, dat ik hier uiteengezet heb, worden niet alleen de miliciens opgeleid, maar vormt iedereen van hoog tot laag voortdurend zichzelf en anderen tot zelfstandige mannen, berekend voor de oorlogstaak.

De onvoldoende geoeffendheid van de miliciens bij mobilisatie kan voor een groot deel verholpen worden door goed geoeffend kader. Met ongeoeffend, onzelfstandig kader en met miliciens, die slechts eenige maanden in het leger hebben vertoefd, is geen compagnie samen te stellen, berekend voor de oorlogstaak.

Delft, 1910.

A. H. VAN ALPHEN DE VEER.

Het nieuwe „Militaire telegram- en notitieboekje" van Mavors.

Naar aanleiding van deze uitgave, welke een dezer dagen verscheen, maken wij hieronder eenige opmerkingen.

Het boekje bestaat voor een deel uit formulieren voor berichten, van welke door middel van het voorhanden carbonpapier een afschrift kan worden behouden, terwijl een ander deel gelegenheid biedt tot het maken van aantekeningen van allerlei aard.

Verder bevat het eene gemakkelijk te vinden appellijst, enkele wenken voor het samenstellen van rapporten en berichten, eenige gegevens geschikt voor den officier te velde en eene bergplaats voor ontvangen berichten.

Het geheel is practisch ingericht en den kostenden prijs ruimschoots waard.

Omtrent den naam van het boekje, zou de opmerking gemaakt kunnen worden, dat de aanduiding van notitieboekje, zonder meer, zooals deze voorkomt in R. I. D., art. 145, eenvoudiger en voldoende ware geweest. Lange omschrijvingen zooals wij in de aanwijzingen, inlichtingen en bevelen voor den veldwachtcommandant terugvinden, zijn te vermijden.

Ook wil het voorkomen, dat de uitbreiding, door allerlei bijvoegsels aan den inhoud gegeven, en daardoor onvermijdelijk de hoogere prijs, oorzaak zijn, dat het boekje minder voor het kader in het algemeen, dan wel voor officieren en op gelijke wijze uitgeruste onderofficieren is bestemd geworden.

Toch wordt, en te recht, door meerdere chefs geëischt, dat het kader zonder onderscheid in veldtenuë van schrijfbehoeften is voorzien.

Dit zou kunnen volstaan met een boekje van gelijken inhoud, doch met weglating van alle gedrukten.

De appellijst blijft echter noodzakelijk voor alle lagere aanvoerders en indien deze door een ieder aan zijn notitieboekje verbonden wordt, kan gevoeglijk komen te vervallen het afzonderlijke model N°. XI, waarbij de indeeling in pelotons weg te laten.

Wanneer dergelijke boekjes voor billijken prijs en op gemakkelijke wijze — in de cantines — verkrijgbaar werden gesteld, zou geen onoverkomelijk bezwaar kunnen bestaan, om het kader tot het bestendige bezit van een exemplaar te verplichten, zijnde dit van practisch nut zoowel in den huishoudelijken dienst, als reeds bij de oefeningen in vredestijd.

Geen betere veld-uitrusting dan die, waaraan de man reeds in vredestijd is gewend.

De aangewezen bergplaats voor het notitieboekje is een der zakken van de tuniek.

Musette of ransel leenen zich daartoe niet, omdat zij kunnen worden achtergelaten, en omdat de omstandigheden, waarin van het boekje gebruik moet worden gemaakt, niet zullen toelaten zich van zulk eene omslachtige bergplaats te bedienen.

Deze omstandigheden zijn voor lagere aanvoerders dikwijls het vuur van den vijand of zijne onmiddellijke nabijheid.

Daarom ook wil het voorkomen, dat de tegenwoordig bij de troependeelen opgelegde rapportkaarten met bijbehorende couverts (§ 13, V.V.) minder voor het doel geschikt zijn. De grootte van een kwart vel papier toch, eischt een onderlegger van minstens gelijken omvang, die niet aanwezig is, of geborgen zou moeten worden in musette of ransel, die gelijk boven aangegeven, niet als bergplaats is aan te bevelen.

Alleen het notitieboekje moet en kan in de behoefte voorzien bij het opmaken van »velddienstrappen van geringen omvang« (blz. 7, V.V.) en van »berichten van kleinen omvang« (blz. 9, V.V. d. w. z. van berichten, die in het algemeen door lagere aanvoerders in het gevecht of op marsch zullen en kunnen verzonden worden.

Losse rapportkaarten met geperforeerde randsluiting in een tuniekzak geborgen, zullen op den duur, en vooral bij groote warmte of regen, onbruikbaar worden.

In den voorpostendienst komen meer te pas de in het V.V. bedoelde rapportkaarten met verdeeling, die echter voor eventueel gebruik zeer goed uit de compagnieskar aan de betrokken personen kunnen worden toegezonden. Met weglating van deze en de gekleurde potlooden uit de velduitrusting zou deze zeker worden gebaat.

Gaan wij verder nog eenige formulieren na, dan zien wij in het V.V., dat een gevechtsbericht »zoo spoedig mogelijk« moet worden ingezonden, dat verlieslijsten »onverwijld« opgemaakt en »zoo spoedig doenlijk« gevolgd moet worden door eene lijst, vermeldende de namen van de in de verlieslijsten bedoelde mindere militairen. Van deze gedrukten worden slechts de gevechtsberichten in de velduitrusting genoemd, de rest bevindt zich blijkbaar bij de bagage.

De vraag doet zich dan voor, of al deze bescheiden ook niet een plaatsje in de compagnieskar kunnen vinden, alle »zoo spoedig doenlijk« kunnen worden ingediend en ten slotte in de velduitrusting van onbereden officieren en kader slechts een enkel practisch notitieboekje kan overblijven, zooals dit thans voor eerstgenoemden door MAVORS aangeboden is.

J. DORRÉ.

Kapitein bij het Instructie-Bataljon.

Korte mededeelingen omtrent militaire zaken in verschillende landen.

Algemeen: Draaibare opstijgtoren voor vliegmachines. Spiegels aan automobielen om achteruit te zien. Automobielen en motorrijwielen ten dienste v. d. geneeskundigen dienst te velde, *Streffleur.*, Aug.

Amerika: Bommen werpen uit vliegmachines. Het werpen van ontplofbare stoffen uit vliegmachines, *Streffleur.*, Aug. Oefeningen in het bouwen van hutten, enz. Knaldempers, *M. Woch.*, No. 109. Rennen, *M. Woch.*, No. 110. Proeven met projectielen voor het 35,56 cM. kustgeschut. Ongeval met eene schroefsluiting, *Jahrb. A. u. M.*, Sept.

Duitschland: Averiĳ aan de Zeppelin VII. Militaire luchtschepen, *Streffleur.*, Aug. Het nieuwe gymnastiekvoorschrift voor troepen te voet, *Int. Rev.*, Sept. Verwapening der lichte veldhouwitserbatterijen. Nieuw brugmaterieel. De motorvoertuigen in Duitschland op 1 Jan. 1910, *Jahrb. A. u. M.*, Sept.

Engeland: Cavaleriekamp te Overton en Bulfort. Prijsschieten van het Aldershot-commando, *M. Woch.*, No. 101. Veterinair korps, *M. Woch.*, No. 103. Militaire luchtscheepvaart. Nieuwe bestuurbare ballon, *Streffleur.*, Aug. De Indische generale staf, *Int. Rev.*, Sept. Kaliber-vraagstuk. Lichte veldhouwiter, *Jahrb. A. u. M.*, Sept.

Frankrijk: Leiding der legermanoeuvres 1910. »Sections speciales.« Benoeming van adjudanten tot onderluitnants bij de cavalerie. Het commandeeren van genie-officieren voor andere Wapens. Verlichting van de bepakking. Machinegeweren der cavalerie. Verrekijker. Het bereden maken der officieren. Het alleen uitgaan van manschappen vóór 5 uur, *M. Woch.*, No. 105. Voorloopige marinebegrooting. Vliegwedstrijd voor officieren. Vliegmachine van alluminium. Mitrailleur voor het beschieten van ballons. De karabijnen der Fransche cavalerie, *Streffleur.*, Aug. Het nieuwe reglement voor het veldtelegraafwezen. Reglement op den inwendigen dienst voor het Fransche leger. De voorloopige marinebegrooting voor 1910. Auto-omnibussen ten dienste van den militairen verplegingsdienst. De hoogere aanvoerders in Frankrijk, *Int. Rev.*, Sept. Legermanoeuvres. Reserve-regimenten, *M. Woch.*, No. 109. Electro-magnetisch afvuren. Ongevakken bij 19,4 en 30,5 cM. marinegeschut. Toestel tot bestrijding van luchtschepen. Proeven met vliegers. Recruteering 1909. Oorlogsbudget 1911. Kaderwet. Generaal BONNAL over de vooruitzichten bij een Fransch-Duitschen oorlog. Scheidsrechttersdienst. Generale-stafreizen in legerverband. Samenstelling der vloot, *Jahrb. A. u. M.*, Sept. Rechts en links bij een vijandelijk doel, *M. Woch.*, No. 112.

Italië: Oorlogsuitrusting v. d. geneesk. dienst. Italiaansch-Fransche

verbroedering, M. Woch., No. 102. Herfstoefeningen van leger en vloot, M. Woch., No. 103. Oproeping van de tweede categorie voor militaire oefeningen. Oefeningen 1910. Vrijwilliger wielrijders- en automobilistenkorps. Schietoefeningen der vesting- en kustartillerie. Opleiding in het schieten der verlof-officieren. Voorstel van de legeronderzoekingscommissie tot organisatie van den militair-geneeskundigen dienst. Gymnastiekwedstrijd te Turijn in 1911. Herziening van de tractementen der manschappen. Amnestie voor deserteurs en gestraften. Fokkerij van artilleriepaarden. Grauwgroene vilten hoed voor de Alpini- en bergartillerie. De Italiaansche generaliteit. De Italiaansche dreadnoughts, Streffleur., Aug. Nieuwe indeeling der genie. Sabels of pistolen. De wet op de invoering van den tweejarigen dienstdienst in het Italiaansche leger, Int. Rev., Sept. Constructie van het zware scheepsgeschut. De nieuwe grondslagen voor de weermacht van het land. Staathuishouding en oorlogsbudget 1910—11. Marine, Jahrb. A. u. M., Sept.

Japan: Meteorologische onderzoekingen in een ballon. Nacht-oefeningen, M. Woch., No. 105. Generaal VICOUSTE KAGEAKIRA KAWAMURA, M. Woch., No. 109.

Mexico: Bewapening, Jahrb. A. u. M., Sept. Militaire voorbereidings-school in Tlalpam. Militair college te Chapultepec, M. Woch., No. 112.

Oostenrijk-Hongarije: Nieuw pension te Arco-Romarzollo. Korps-officiersscholen, M. Woch., No. 101. De reorganisatie der treintroepen, Int. Rev., Sept. Bergtransport van eene 8 cM. batterij M 5. Het veldhouwitservraagstuk. Scheepsbouw en vlootplan, Jahrb. A. u. M., Sept.

Rumenië: Bondsfeest der gymnastiek- en sportvereniging, M. Woch., No. 109. Invoering van eene nieuw soort kruit, Jahrb. A. u. M., Sept.

Rusland: Nieuwe formaties. Plan van eene weerbelasting. Zomer-oefeningen. Vraagstukken voor Rusland en het Russische leger in de 20ste eeuw, Streffleur., Aug. Ontwerp voor eene nieuwe leerplichtwet. Regimentsfeesten. Opleiding der jeugd. Oefeningen. Omwerking van reglementen. Wapening der kozakken. Luchtvaart. Veldkeukens, Jahrb. A. u. M., Sept.

Servie: Legerbegroting 1910, M. Woch., No. 108.

Uruguay: Veldgeschut, Jahrb. A. u. M., Sept.

Turkije: Lichte cavalerie, M. Woch., No. 110.

Zwitserland: De bouw der Zwitsersche vestingen. Bepaling op het gymnastische en vooronderricht voor de mannelijke jeugd, Int. Rev., Sept.

Boekaankondiging.

Het Nederlandsche officierskorps, door P. DONK,
Eerste-Luitenant. Rotterdam. NIJGH EN VAN DITMAR.

In deze brochure spoort de S., op den voorgrond stellende, dat de geest in het Nederlandsche officierskorps niet is, zooals deze behoorde te zijn, de oorzaak op, die — behalve onvoldoende salarieering, enz. — de bestaande »malaise« heeft in het leven geroepen. Die oorzaak is z.i.: de gebrekkige regeling der bevordering. Voor deze stelling brengt S. het bewijsmateriaal aan, gaat na, tot welke allerzonderlingste uitkomsten de thans bestaande regeling der bevordering geleid heeft, bespreekt de nadeelige gevolgen, welke hieruit voor de aanvoering van leger en landweer voortvloeien, en geeft ten slotte aan, op welke wijze eene regeling der bevordering verkregen zou kunnen worden, welke z.i. voor de goede aanvoering onzer levende strijdkrachten en voor een beteren geest in het officierskorps de vereischte waarborgen oplevert.

Hetgeen S. mededeelt omtrent deze aangelegenheid, die voor ons leger van zoo buitengewoon groot belang is, zal zeer zeker tot ernstig nadenken stemmen, en naar wij hopen, de overtuiging schenken, dat de geschetste toestand niet alleen niet in overeenstemming is met de rechtmatige verwachtingen der belanghebbenden, maar dat, wat van niet geringer gewicht is, ook het legerbelang daardoor in het gedrang komt. Bovenal moge de aandachtige lezing dezer brochure tot het besluit leiden, dat lapmiddelen in deze geen hulp kunnen brengen, en dat ook hier geldt het bekende »aux grands maux les grands remèdes«. Waar men in Frankrijk heeft moeten invoeren de »retraites anticipées«; waar in Oostenrijk, als keizerlijke gave, eene verhooging der ancienneteit aan de officieren geschonken is, om daardoor de noodzakelijke verjonging der legeraanvoering te kunnen verkrijgen; waar eindelijk in ons eigen land om uit een, voor eene goede rechtspraak ongewenschten toestand te geraken, als overgangsmaatregel, aan leden der rechterlijke macht een pensioen verleend wordt, gelijkstaande aan het activiteits-tractement, daar aarzele men niet om, waar het hier eene zaak geldt, waarbij het volksbelang in zoo hooge mate betrokken is, binnen korten termijn door *krachtige* maatregelen een beteren toestand in het leven te roepen. Uitstel kan hier den toestand slechts verergeren.

Krachtige maatregelen zullen natuurlijk financieele offers vragen, doch eenerzijds behoeven deze niet buitensporig hoog te zijn, anderzijds vergete men niet, dat het aflopende uitgaven zijn, die dus slechts tijdelijk het budget drukken. Het geld, hieraan besteed, zal echter zeker zijne rente opbrengen.

Het papier in het leger, door P. DONK,
Eerste-Luitenant. *Rotterdam*. NIJGH EN VAN
DITMAR.

De Heer DONK bespreekt in dit werkje den omvang en de steeds voortgaande uitbreiding van het schrijfwerk in het leger, zoowel voor zooveel betreft de korpsadministratie, als voor wat aangaat den buiten het gebied dier administratie liggenden bureaudienst; hij gaat daarbij na, op welke wijze de bezwaren, welke deze dienst voor den troep oplevert — omdat hij aandacht en werkkracht afleidt van de eigenlijke vredestaak — verminderd zouden kunnen worden.

Wat de korpsadministratie aangaat moet het inderdaad iedereen, die ook slechts eenigen tijd in het leger doorgebracht heeft, zijn opgevallen, hoe het aantal personen, dat op eenigerlei wijze met dezen tak van dienst bemoeiing heeft, buiten verhouding staat tot het aantal van hen, waarover die administratie loopt; hoe dientengevolge in dit opzicht niet economisch gearbeid wordt; en hoe de ver doorgevoerde decentralisatie der administratie, met de daarbij noodig geoordeelde controle, er toe leidt, dat verschillende autoriteiten overladen worden met tal van administratieve stukken, waaronder zij hunne handteekening moeten plaatsen, zonder dat in billijkheid geëischt kan worden, dat zij de volle verantwoordelijkheid voor hunne onderteekening dragen.

Het spreekt wel vanzelf, dat deze aangelegenheid in den loop der tijden ook de aandacht der hoogere autoriteit zal getrokken hebben, en het zou ons daarom niet verwonderen, als zij reeds het onderwerp van een nauwgezet onderzoek was geweest... waarvan de resultaten intusschen om eene of andere reden voorloopig ter griffie gedeponneerd zijn.

Het voor de hand liggende geneesmiddel tegen de aangeduide kwaal bestaat hierin: de thans zoover mogelijk doorgevoerde decentralisatie van administratief personeel en administratieven arbeid te vervangen door eene zoover doenlijk doorgezette centralisatie, met afzonderlijk geregelde aansprakelijkheid van hen, die aan het hoofd van het centraal orgaan gesteld zijn, opdat hierdoor zoowel aan personeel als aan arbeid bespaard zal kunnen worden. Wij hopen, dat de brochure van den Heer DONK tot het bereiken van die uitkomst, welke het leger zoozeer ten goede zal komen, moge bijdragen. Om de grondgedachte, waarvan hij uitgaat, te verwezenlijken, zullen ongetwijfeld verschillende bezwaren overwonnen moeten worden; hiernaar met ernst te streven, is het te bereiken doel intusschen overwaard.

Ten aanzien van den, buiten de korpsadministratie liggenden bureaudienst kunnen wij met de door den S. voorgestelde regeling niet geheel instemmen. Hij wenscht — den Regiments-Commandant uitteraard het recht latende, om aan te geven, hoe hij de zaken behandeld wenscht te zien, dan wel bepaalde zaken persoonlijk te behandelen —

bij elk regiment een centraal bureau opgericht te zien, onder leiding van den hoofdofficier van den regimentsstaf, welk bureau belast zou zijn met den geheelen bureaudienst voor alle betrokken troepenafdeelingen. Wij vreezen, dat eene dergelijke regeling tot teleurstelling zou leiden, omdat de Regiments-Commandant, wil hij inderdaad het regiment blijven commandeeren, ook de correspondentie, welke dit commando vordert, rechtstreeks moet voeren of onder zijn rechtstreeksch toezicht moet doen voeren. Afwijking van dezen regel zou, naar wij meenen, zeer spoedig tot moeilijkheden leiden.

Wij gelooven dan ook, dat langs dien weg het gewenschte resultaat niet verkregen zal worden, doch zijn overtuigd, dat — al zal een corpscommando altijd eene omvangrijke, en dus tijdroovende correspondentie medebrengen, deze veel beperkt zal kunnen worden, doordien, ieder in eigen ressort, streng rekening houdt, naar geest en letter, met de aanschrijving van het D. v. O. dd. 12 Dec. 1905, IIe Afd. No. 118. (R. M. blz. 1138.) Wanneer niet meer rapporten, verslagen, mededeelingen, enz. gevraagd worden, dan werkelijk *noodzakelijk* zijn, om aan de eigen opdrachten te kunnen voldoen, en deze aan niet meer personen gevraagd worden, dan strikt geboden is, zal vermoedelijk de grootst *mogelijke* beperking in dit opzicht verkregen zijn. Daartoe kan tevens bijdragen het verlenen van ruime bevoegdheden aan de Regiments-Commandanten, omdat daardoor veel correspondentie vermeden en de afdoening van zaken zeer bespoedigd zou worden.

Het Zweedsche stelsel van gymnastiek, uit het oogpunt van lichamelijke vorming beschouwd, onder andere in vergelijking met het Duitsche stelsel, door W. P. HUBERT VAN BLIJENBURGH, Eerste-Luitenant der Artillerie. *Rotterdam*, 1910. W. L. & J. BRUSSE.

Met de kracht, welke eene op goede gronden gevestigde overtuiging schenkt, treedt de S. van dit werk op, niet alleen ter verdediging van het goed recht van bestaan van het Zweedsche stelsel van gymnastiek, doch ook om de superioriteit daarvan boven het Duitsche te betoogen. Zijn zeer gedocumenteerde arbeid wordt door een aantal tabellen en verschillende foto's verduidelijkt en de juistheid zijner meening daardoor gestaafd. Vooral belangwekkend is hetgeen S. in een afzonderlijk hoofdstuk over de resultaten en de verspreiding der Zweedsche gymnastiek in verschillende landen mededeelt.

Voor de invoering van dit stelsel in het leger levert S. een krachtig pleidooi, doch daarnevens is die invoering op de scholen z. i. mede dringend geboden; met het oog op de gunstige resultaten, welke dit stelsel voor de lichamelijke vorming in het algemeen oplevert.

In een Naschrift bespreekt S. o. a. in het kort de paedagogische waarde van het stelsel, naar aanleiding van eene door hem gevoerde

gedachtenwisseling met een voorstander van het Duitsche stelsel. Tenzij wij de bedoeling van den S. hier niet juist begrepen hebben, zouden wij meenen, dat door dat naschrift aan de kracht van zijn betoog wordt te kort gedaan. Daartoe wijzen wij eerst op hetgeen wij met ingenomenheid lezen op blz. 149: »avec la discipline du rang et les jeux collectifs, elle (d.i. een gymnastiekonderwijs volgens het Zweedsche stelsel) offre un moyen en quelque sorte mécanique de discipliner l'âme, de développer l'esprit de solidarité« en op blz. 152: »En même temps qu'elle (d.i. de Zweedsche gymnastiek) assouplit et fortifie le jeune homme, elle lui inculque la discipline du rang, le sentiment de l'obéissance aux chefs, elle est, par définition même la méthode d'éducation physique idéale, *la gymnastique du service à court terme, celle de la nation armée.*«

In zijn naschrift echter betoogt de S., dat hoewel ook de Zweedsche gymnastiek aan de paedagogiek de noodige aandacht wijdt en daarbij ook de ontwikkeling van verschillende moreele en intellectueele eigenschappen wordt nagestreefd, het verkeerd is aan de paedagogische waarde daaryan te veel belang toe te kennen, wanneer dit geschiedt ten koste van de waarde van de gymnastiek als stelsel van lichamelijke vorming. Hij vraagt hierbij ook: »Waarom zou men, speciaal aan gymnastiekonderwijzers de rol van paedagoog toekennen ten koste van de lichamelijke ontwikkeling der kinderen«. Wij meenen, dat de vraag aldus niet juist gesteld is; het zou natuurlijk, minst genomen, vreemd zijn, wanneer men een stelsel van lichamelijke vorming ontwierp, dat ten koste van de lichamelijke ontwikkeling zou gaan, doch iets anders is, dat men aan een stelsel van lichamelijke vorming de voorkeur geeft, dat, zooals de boven geciteerde uitspraken van het Zweedsche getuigen, nevens de vereischte lichamelijke ontwikkeling ook die eigenschappen aankweekt, waardoor de wil gestaald, het karakter gevormd, de geest van samenhang bevordert en de onderwerping aan één wil, ter bereiking van het gestelde doel, geleerd wordt. Dan is het ook niet aan den onderwijzer in de gymnastiek, dat men, in tegenstelling van aan zijn collega voor de aardrijkskunde, de rol van paedagoog opdraagt, doch men steunt dan op de bijzondere paedagogische waarde, die het onderwijs van eerstgenoemde heeft, omdat de stof, die hij onderwijst, zich zoo bijzonder leent tot het aankweken van de evengenoemde zedelijke eigenschappen. Aan dien eisch moet het stelsel van gymnastiek voldoen, dat wij in het leger en — voor de behoorlijke behartiging der sociale belangen — ook in de school behoeven, en wij hopen den S. dan ook in zooverre misverstaan te hebben, dat, in tegenstelling met hetgeen wij in het Naschrift meenden te lezen, het Zweedsche stelsel daaraan werkelijk ten volle voldoet.

Das Brisanzschrapnel EHRHARDT-VAN ESSEN und das KRUPPSche Granatschrapnel. Eine Entgegnung auf die Schrift des Generalmajors z. D. WILLE »Einheitsgeschosse.« *Düsseldorf*, August 1910. RHEINISCHE METALLWAAREN UND MASCHINENFABRIK.

Wij vestigen in het bijzonder de aandacht onzer lezers op deze brochure, die — behalve eene vergelijking tusschen het, reeds in verschillende Staten ingevoerde, EHRHARDTSche en het (naar de Dusseldorfsche firma meent) op haar patentrecht inbreuk makende, KRUPP'sche projectiel — eene volledige beschrijving geeft van het EHRHARDT-VAN ESSEN-projectiel en de uitkomsten vermeldt bij verschillende schietproeven daarmede verkregen. Daardoor heeft men gelegenheid zich wederom te overtuigen van de uitstekende eigenschappen van deze soort eenheidsprojectielen voor de veldartillerie, welker invoering wij nog steeds noodzakelijk blijven achten, om het rendement van het snelvuur-veldgeschut zoo hoog mogelijk op te voeren.

Ter aankondiging ontvangen.

Een poging ter verdediging van het KRUPP-monopolie door een lid der.... Commissie van Proefneming, door ARTILLERIST. (Overgedrukt uit »De Avondpost«.)

De verbetering onzer kustverdediging. Eenige beschouwingen naar aanleiding van het Regeeringsvoorstel, door H. P. STAAL, Lid van de Eerste Kamer der Staten-Generaal. 's *Gravenhage*, 1910. W. P. VAN STOCKUM & ZOON.

Lieutenant HENCKENS. Mémoires se rapportant à son service militaire au 6ème Régiment de Chasseurs à cheval français de février 1803 à août 1816, publiés par son fils E. F. C. A. HENCKENS, Général Major en retraite de l'armée des Pays-Bas. *La Haye*, 1910. M. NIJHOFF.

De Stelling van Amsterdam, door W. E. VAN DAM VAN ISSELT, Kapitein der Veldartillerie. Tweede druk. *Utrecht*, 1910. A. W. BRUNA & ZOON.

Alphabetisch register op den Velddienst 1909, bewerkt door L. J. SCHMIDT, Eerste-Luitenant van spec. diensten bij den staf van het 4^e regiment infanterie. Naar Jhr. ALTING VON GEUSAU's uitgave van 1896. 's *Gravenhage*, 1910. DE GEBROEDERS VAN CLEEF.
